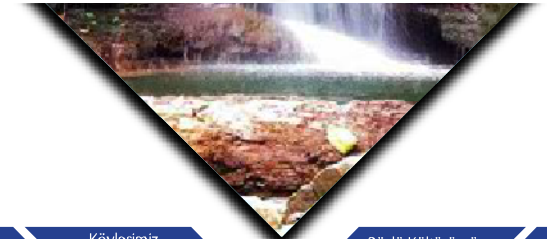

MURGUL

KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ SAYI : 1 2017

Murgulumuz

Köylerimiz

Sözlü Kültürümüz

Festivallerimiz

Turistik Yerlerimiz

Etnoğrafya Müzesi

Üveys Hasbi Efendi

Gölcük'teki Murgullular

Molla Hamit Cana Hoca Türbesi

Gölcük'teki Murgul Köyleri

Yunus MERTTÜRK

Sanayi Çarşısı

Değerli hemşehrilerim,

Ata toprağımız Artvin Murgul ve çevresini mesafe gözetmeksizin yakınlaştırmak, kültürel değerlerimizi ortaya koymak, paylaşılmasına vesile olmak amacıyla Murgul adını verdiğimiz dergimizi çıkardık.

Logosundan sayfa tasarımına, söyleşisinden köşe yazılarına kadar kültür mirasımızı yansıtan, elden düşmeyerek arşivlenecek bir yayın olmayı hedeflemekteyiz. Geçmişimize sahip çıktığımız kadar günümüz dünyasına da ışık tutacak, içeriğiyle okuyana keyif veren bir yaşam dergisi ortaya koymaya çalıştık.

Geçmişten aldığımız birikimlerimizi gün yüzüne çıkarmayı çalışacağımız dergimizde dün ve bugünü bir sentez içerisinde vermeyi hedeflemekteyiz. Sağlık, aile, günlük yaşam, yöresel yemekler, kültürel etkinlikler gibi doyurucu ve zengin içeriği ve kaliteli görselleri ile yetkin bir çalışma içerisine girdik.

Artvin ve Murgul ile uzak mesafeleri yakın etmek adına sanayici, girişimci, akademisyen, sanatçı, yazar, sporcu gibi ilçemizin gelişimine ve tanıtımına katkıda bulunan ülkemizin aydınlık yüzlerine yer vermeyi istiyoruz. Onlarla yapacağımız keyifli söyleşilerle her alanda varlığını gösteren yöre insanının bulunduğu topraklarda nasıl yükselen bir yıldız olduğunu ortaya koymayı hedefliyoruz.

Artvin derneklerimizin yapmış olduğu sportif ve kültürel etkinliklerden haberler vererek, onlara özgü cemiyet sayfaları hazırlayarak Murgul'un değerlerini gün yüzüne çıkarmayı ve gelecek nesillere aktarmayı amaçlıyoruz. Dergi içeriğinde sahada, yöre kültürü ile bağlı olan kişilerle görüşülmüş olup destan, ağıt, türkü, atasözü, deyiş...vb. sözlü kültürümüze ait olan birikimlerinden yararlanılmıştır. Murgul tarihi ve kültürüyle ilgili bilgi birikimlerini aktarmak isteyen tüm hemşehrilerimiz ve tüm dostlarımızı” murgullunundergisi@gmail.com” adresi vasıtası ile katkıda bulunabilirler.

Hedefimiz, dergimizi imkanlar dahilinde periyodik olarak çıkararak Murgul'a gönül veren tüm gönüldaşlarımıza, hemşehrilerimize bu çalışmamızı ulaştırmaktır. Ülkemizin çeşitli kurumlarında her kademede hizmet üreten, halka hizmet Hakk'a hizmettir anlayışı ile ülke ekonomisine katkıda bulunan Murgul insanının zengin kültürel birikiminin kağıda nakşedilmesidir. Havası sert insanı mert Murgullunun zor şartlar altında vermiş olduğu yaşam mücadelesini gün yüzüne çıkarmaktır. Ekmeğini bakır rengi topraklardan çıkaran yöre insanının vermiş olduğu insanüstü mücadelesinin görmeyen gözlerle, duymayan kulaklara duyurulmasıdır.

Eğitime ve eğitilmiş insana değer veren, okur-yazar oranı en yüksek Murgul insanının, Murguldaki eğitime düşkünlüğü, yaylacılığı, Doğası, soğuk suları ve vahşi doğal güzellikleriyle ve yaşamıyla, misafirperverlik ve sıcakkanlılığıyla, ekmeğini paylaşan ve gönüllere giren murgulun murgullunun yaşadıklarını imkan dahilinde periyodik bir biçimde dergimize taşımayı amaçlayan bizler, kubbede hoş bir sâdâ bırakmak adına ciltlenerek kaynak bir eser oluşturmayı amaçlamaktayız.

Dergi çıkarılmasında komisyon olarak Murgul içinde ve Murgul dışında Dergimizin çıkarılmasına katkıda bulunan Osman ŞİRİN, Mehmet GÜLSUYU, Ahmet SEYİDOĞLU, Fatih KARACA, Cemal ÇAVUŞOĞLU, Turhan DALGIÇ, Gölcük Artvinliler derneği başkan ve yönetim kuruluna, Tarihçi Murat KASAP Bey'e, Araştırmacı Nurettin PARLAK Bey'e, Mehmet ÖZAYDIN'a katkıda bulunan gönül veren isimlerini zikredemediğim tüm dostlara ve Murgul sevenlerine teşekkürü bir borç bilirim.

Ercan GÜLSUYU
Gölcük İlçe Milli Eğitim Müdürü

**Hedefimiz;
Havası sert
insanı mert
Murgullunun
zor şartlar altında
vermiş olduğu
yaşam mücadelesini
gün yüzüne
çıkarmaktır.
Ekmeğini bakır rengi
topraklardan çıkaran
yöre insanının
vermiş olduğu
insanüstü
mücadelesinin
görmeyen gözlerle,
duymayan
kulaklara
duyurulmasıdır.**

Murgul Dergisi'nde yayımlanan yazılar, resimler yayının yazı izni olmadan kısmen veya tamamen herhangi bir vasıta ile basılamaz, çoğaltılamaz.

Yazı ve resimler Murgul dergisi kaynak gösterilmek kaydıyla alıntı yapılabilir.

Dergide yayımlanan yazılar, yazar ve görüş sahiplerini bağlar.

Arif OLTULU
Murgul Kaymakamı

Murgul ilçemiz doğal güzelliği ve misafirperver, hoşgörülü insanları ile görülmesi ve yaşanması gerekli ilçelerimizdendir. Büyükşehirlerin trafik çilesi ve site şeklinde bina yığınları arasında yalnızlaşan insanların aksine Murgul'da vatandaşlarımız tabiatın güzelliği ve samimi dostlukların içerisinde bir yaşam sürdürmektedirler.

Doğu Karadeniz'in tabiat güzelliğinin yanına coğrafyanın da getirdiği bir takım zorluklarda mevcuttur. Bunların aşılması için kamu kurumları olarak etkin şekilde çalışılması sağlanmaktadır. Murgul ilçemiz başta bakır madeni olmak üzere bir çok zenginliği bünyesinde barındıran bir ilçemizdir. Kabaca ve Kokolet vadisinin muhteşem doğası içerisinde yapılan anıtlık faaliyetleri ile kaliteli, doğal kestane ve çiçek balı üretimi konusunda da kendinden söz ettirmeye başlamıştır.

Delikli kaya şelalesi, Damar Karagöl, Kokolet vadisi ve diğer tüm köylerimizde bulunan yayla ve güzellikleri ile gelecekte önemli bir eko turizm merkezi olacak şekilde çalışmalarımız sürmektedir. Murgul ilçemizde son yıllarda önemli kamu yatırımları ile neredeyse baştan aşağı bir değişim ve dönüşüm içerisine girdiği görülmektedir. Yeni hizmete açılan modern hastane binası, yeni okul binaları ve yapımı devam eden hükümet konağı ve halk eğitim merkezi binası ile Murgul'da yaşayan vatandaşlarımızın daha nitelikli hizmet alması sağlanmakta ve gelecekte daha iyi hizmet verilme noktasında önemli yatırımlar yapılmaya devam etmektedir. İnançımız şu ki ulaşım, altyapı ve diğer sosyal donatıların tamamlanması ile gelecek 5 yıl içerisinde daha yaşanabilir ve kaliteli hizmetin alındığı güzel bir Murgul tüm vatandaşlarımızı bekliyor.

Murgul Kaymakamlığı olarak, vatandaş kamu işbirliğini önemseyen ve vatandaş odaklı yönetimi benimseyen bir anlayış ile hizmet vermeyi amaçlamaktayız. İnsanı yaşat ki devlet yaşasın şiarı yüzyıllardır bu topraklardaki yönetim anlayışının mayasını oluşturduğu bilinci ile daha insan odaklı ve gönüllere dokunan bir yönetim için Murgul ilçemizde görev yapmaktayız.

Murgul ilçemizin güzelliklerini görmeleri için tüm misafirlerimizi ilçemize bekliyoruz.

MURGUL HAKKINDA..!

Murgul da Turistik çalışmalar ve Rehberlik Hizmetleri var mı ?

Karadeniz Bakır İşletmeleri'nin de çalışırken halk kendi köylerinde bulunan şelaleye, kayaya turizme katkı sağlar gözüyle bakılmıyordu. Murgul'da Bakır bitirse ne yapılabilir konusunda düşünülmeye başlandı. Hükümetimizin turizm konusunda ki teşvik ve çalışmaları halkın özellikle turizm açısından daha bilinçli hale gelmesini sağladı. Bu bilinç içerisinde son yıllarda ilçemizde bir takım turistik çalışmalar başlamıştır.

Murgula nasıl ulaşılır. Murgulda görülmesi gereken yerler nelerdir? (Tarihi ve Coğrafi yerler)

Murgul, doğusunda Artvin, batısında Arhavi ilçesi (acı göl tepesi), kuzeyinde Borçka ilçesi (balıklı tepe) güneyinde Yusufeli ilçesi ile çevrilidir. Murgul'a batıdan gelmek isteyenler Ankara -Samsun-Trabzon-Rize istikametinden Borçka'ya Borçka Artvin yol ayrımından sağa dönünce 17 km sonra Murgul'a ulaşabilirler. Doğudan gelmek isteyenler ise Erzurum-Yusufeli -Artvin-Borçka istikametinden ulaşabilirler. Uçak ile gelmek isteyenler ise Trabzon hava alanı, Batum havaalanı yada Erzurum havaalanından Artvin yol güzergahını kullanarak Murgul'a ulaşabilirler. İlçe Merkezine geliş yolu üzerinde bulunan Erenköy Köyünde yer alan 1863 yılında ahşap olarak inşa edilen tarihi Erenköy Camisini ziyaret edebilirsiniz. Yine camilerden Ahşap camii mimarisinin en güzel örneklerinden Zansul Camii, taş mimarisinin en güzel örneklerinden olan Petek Köyü camisi gibi yerler tarihi güzelliklerimizdendir. İlçeye merkezine gelmeden kemer köprüler turistlerin dikkatinden kaçmayacaktır. Sağlık turizmi için kokolet vadisinde bulunan kaplıca suyu baş ağrılarına pek çok hastalığa iyi geliyor.Burada ayrıca mesire alanı oluşturduk. İnanç turizmi yapılması açısından düşüsek İslamiyeti doğu Karadeniz'de ve Gürcistan da yayılmasını sağlaması sağlayan Hamit cana hoca türbesi ilçemizde bulunmaktadır.

Doğa Harikası Delikli Kaya projemiz tamamlanmak üzere Suyun kayayı yararak ortasıyla geçmesiyle büyük bir akıntı oluşmuş. Delikli Kayanın adını duyan yerli yabancılar bu eşsiz görüntü karşısında büyüleniyor ve şimdiden pek çok ziyaretçisi var. Delikli kayanın 1300 metre ilerisinde patika yol ile gidilen 22 m yükseklikte büyük bir şelale bulunmak da havzanın geniş olması sayesinde yazın yüzüle bilecek serin bir yer oluşmuş. Kaya parçasının gemi şeklini almasıyla oluşmuş Gem Kaya, Maden köyünde bulunan Karagöl görülmesi gereken yerlerimiz arasındadır. Maden ili olan madencilikğin ilçemizde nasıl geliştiğini öğrenmek ve öğretmek amacıyla ilçemizde müze kurulması için çalışmalara başladık. İlçemize ait olan eserlerin ilçemizde sergilenmesi turizme ve ilçemize katkı sağlayacaktır.

Murgul Köylerinde ve İlçede pansiyon hizmetleri yapılabilir mi ve Belediye bu konu da öncülük yapıyormu. Turistik yatak kapasitesi şu anda ne kadar?

Belediyemiz tarafından yaptırılan işletim hakkı kiralanmış olduğu Bilge otel 16 odadan oluşmaktadır. 11 oda 22 yatak kapasiteidir. Köylerimizde pansiyonlaşma bulunmamaktadır.Turistlerin gelmesiyle bu sektörde gelişeceği kanaatindeyim.

Murgula gelmek isteyen ziyaretçilere tavsiyelerimiz nelerdir?

Çantalarnı alsınlar ve gelsinler kalacak yer sorunları olmayacaktır.Otellerde misafirhanelerde yer bulamam diye düşünmesinler. Murgul Halkının kapıları misafirlere her zaman açıktır.

Murguldan giden insanlar geldiğinde hangi festivallere gelmeleri uygundur. Murgul ziyaretçilerin konaklaması hakkında görüşleriniz var mı?

Murgulda Kültürel festival olan tulum festivali yapıyor 8 ila 10 ülkeden halk oyunu gösteri grupları geliyor. Murgul OFROAD kulübü oyunları halk tarafından büyük ilgi görüyor. Oyunlara sadece ilçemiz kulüp üyeleri katılmıyor hız ve heyecan seven pek çok kişi farklı illerden hatta ülkeden bu oyuna katılmak için ilçemize geliyor (İranlılar ve gürcüler). Birde ilçemizde gelenekselleşmiş Boğa Güreşlerimiz var.

Murgulun ziyaretçileri hediyelik eşya satın alabileceği neler vardır nerelerde bulabilirsiniz ?

Murgul Coğrafya kitaplarında anlatıldığı gibi bakınyla meşhurdur. Tabii ki Hediyelik eşyalarımızda bakırdan yapılmaktadır. Bakır el işleme Atölyesinde el emeğiyle işlenen hediyelik eşyalar turistlerin ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.

Köprü olmak isteyen Murgul insanının kültür dergisi hakkında düşünceleriniz nelerdir?

Murgul'da yaşayan herkes Murgul aşığıdır. Murgul'un tanıtımı için gerek ilçemiz içinde gerekse ilçemiz dışında ikamet ediyor olsun ellerinden gelen çabayı göstermektedirler.

Çeşitli nedenlerden göç etmiş 1893 ve öncesi Murguldan mühacir gidenler Murgulda okumuş, çalışmış, ikamet etmiş ve şu an Türkiye'nin farklı illerinde bulunan Murgulluları Murgulda görmek istiyoruz.

Hasan ÇAVUŞ
Murgul Belediye Başkanı

Mehmet ELLİBEŞ
Gölcük Belediye Başkanı

“Gerek 93 harbindeki göçte, gerek daha sonraki dönemlerde gelişen göçlerde gerekse 70’i yıllardan sonra çeşitli sebeplerle yerleşim yeri olarak en çok tercih edilen Kocaeli Gölcük ilçemizin aynı zamanda Murgul’unun eniştesi olan Belediye Başkanı Sayın Mehmet ELLİBEŞ’in Murgul ve Murgul kültürü ile ilgili görüşleri.”

“Bir toplumun tarihsel süreç içerisinde ürettiği ve kuşaktan kuşağa aktardığı her türlü maddi ve manevi özelliklerin bütününe kültür denir.

Karadeniz insanı geçmişten aldığı derin tarih bilinci ve mükemmel coğrafyasını gelecek kuşaklara taşımaktadır. Kültürel birikimin nesilden nesile aktarılmasında en önemli koşul sahip olunan birikimin daha iyiye ve daha güzele doğru aktarılmasıdır. Bu misyonu en güzel bir biçimde yerine getiren Karadeniz’imizin yeşili ile mavisinin en güzel bir biçimde kaynaştığı, Turizmin yeni cazibe merkezi, İpekyolu’nun kadim şehri Artvin.

Yer üstü zenginliklerinin yanında yer altıyla da yöre insanının ekmeğini çıkardığı, taşıyla toprağıyla yöre insanının yüzünü güldüren Artvin’in Murgul ilçesi.

Zengin bakır cevherini içerisinde saklayarak düşmanın bile iş-tahını kabartan bu toprakların Rusların elinden alınmasıyla Türk ordusunun Kafkaslardaki ilk zaferini kazanmasına vesile olan, adına destanlar yazılan Murgul insanı...

Sanayileşmeyle birlikte üretimin büyükşehirlere kaydığı ve tarımsal ekonomiye dayalı bir hayat tarzının makineleşmeye yenik düşmesi, farklı coğrafyalarda olduğu gibi Doğu Karadeniz’de, Murgul’da da kendisini göstermiş ve batıya, büyükşehir-lere doğru bir göç yaşanmıştır. Gençlerin geleceklelerini şehirlerde görmeleri ilçelerdeki nüfus artış hızını azaltmış, köylerin boşalmasına neden olmuştur.

Yaşadıkları farklı coğrafyalara kendi rengini katan Murgullu, Karadeniz insanının üretkenliğini ve coşkusunu her alanda göstermiş, geldiği toprakların ruhunu yaşadığı mekanlara sindirmiştir. Aynı zamanda mesken tuttuğu yörenin kültürel değerleri ile uyum içerisinde yaşamış, yörenin menfaatlerini kendi menfaatleri üzerinde tutup milliyetçilik yapmadan tam bir aidiyet duygusu ile hareket etmiştir. Birlikte yaşama kültürüne ve kardeşliğe en güzel bir biçimde örnek olmuş aynı zamanda farklı hayat tarzlarını tanıma fırsatı bularak hem yaşadığı coğrafyanın kültürel zenginliğine katkı sağlamış hem de kendi kültürel birikimini artırmıştır.

Bu katkı, Karadeniz’den çok uzakta kalan farklı kültürel yapıya sahip insanların bile bu coğrafyaya olan merakını ve ilgisini artırmış, günü birlik de olsa yöre turizmini canlandırmıştır. Bunda en büyük pay yıllar önce yaylasını, köyünü, kasabasını terk etmiş yöre insanının hayatını devam ettirdiği yeni coğrafyalarda örnek bir insan, örnek bir kültür elçisi olmasıdır.

Artvin ve çevresini, Murgul ve kültürünü tanıtmak, geniş coğrafyalara yaymak için ortaya konulan bu çalışmada emeği geçenlere teşekkür ediyorum. Unutulmaya yüz tutan yöresel değerlerimizin dergimiz vesilesiyle tekrar gün yüzüne çıkarılması ve farklı coğrafyalarda yaşayan gençlerimize, insanımıza ulaştırılması da başlı başına bir emektir. Bu emeği veren, yöre kültürünün kuşaktan kuşağa aktarılması için çaba gösteren hemşehrilerimizi de tebrik ediyorum.

Hem müteşebbis, hem işadami, hem bürokrat, hem siyasetçi kimliği ile Murgulluların duayeni, sıfatlarıyla mütevazı kişiliğinin yanında gönül insanı, hayırsever, aklı atalarının memleketi Murgul’da Murgulluluğu yaşayan ve Murgul’da Murgullunun kalbini fetheden insanı.

Burhan Abiş

Adları, Süleymanağa -Süllüoğlu lakabı- dan dağılan 12 değişik soy ismi ile Murgul Başköy’den ayrılan Abiş ailesi Osmanlı-Rus savaşından sonra Gölcük-Lütfiye, Havuzlubahçe- Gönen Ekşidere yerleşmişlerdir.

Burhan Abiş’in soyağacı; babası Mehmet Ali Şükrü, onun babası İlyas, onun babası Abdullah, onun babası Süleyman Ağaya -Başköy- dayanmaktadır. Mehmet Ali Şükrü’nün ikinci eşi olan Asiye Hanım’dan 1946 yılında dünyaya gelen ilk oğludur. Lütfiye’ye oradan da 1930’larda Ulaşlı ya göçerek esnafılık yapan, sırasıyla tuğla,- kiremit fabrikası, marangozluk, zeytinyağı fabrikası ve nakliyecilikle uğraşan Abiş, 15 yaşında harman makinasında çalışarak ailesine katkı sağlamıştır. Dedesi İlyas’ın okutmak isteği orta eğitimle neticelenmiş, asıl iş hayatını abisi Ali ile birlikte sırtlanmıştır.

1966 yılı Mart ayında askerliğe giden Abiş, teskere alıp döndüğünde yine işlerinin başına geçti. 1969 yılında Ereğli Defne Köyünden Ayşe Hanım’la evlendi. Alptekin, İlyas, Alaybey ve Pınar adlı çocukları dünyaya geldiler.

Çevresinde çok sevilen, takdir gören Burhan Abiş, önce Nizam Partisinde bulundu. MSP İlçe Akıncılar Başkanlığını 4 sene yaptıktan sonra 1980 ihtilaline kadar MSP ve Akıncılarda ilçe yöneticilik ve il başkan yardımcılığı yaptı.

Ak Partinin kurulma aşamasında Tayip Erdoğan Bey’le ve diğer siyasi arkadaşları ile birlikte katkıda bulundu.

1986 yılında Refah Partisi ile Belediye seçimlerine gir-

di. Ulaşlı’da 3 dönem Belediye Başkanlığı yapmıştır. Prof. Dr. Necmettin Erbakan (rahmetli) ile çok samimi diyaloga vardı.

Abiş Metal Fabrikası kardeşi Nihat Abiş tarafından kuruldu. Belediyeden ayrıldıktan sonra Fabrikanın başına geçerek tekrar iş adamlığına dönmüştür.

Genç iş adamlarına ve bize tavsiyeleri ise;

- Müteşebbis olacak olan kişi daha çocukluğunda belli olur. Ticarete, ziraate, memurluğa meyli, niyeti çocukluğunda kendini gösterir.
- Peygamber efendimiz, ticaret hakkında **“Kazanın onda dokuzu ticarettedir.”** demiştir. Ticaret cesaret ister. Risksiz iş çalışması olmaz. Bir defa yaşam risk içindedir.

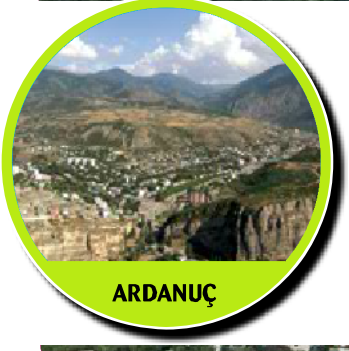
Tavsiyem ise;

- İnsanı tanımaya insanın ömrü yetmez.
- Doğruluk ve adaletten şaşmamak lazım.
- Haram ve helali bildikten sonra hayatın tadını alarsın.
- Bir insan kendi düşüncelerine, kendi aldığı kararları uygulamıyorsa ve saygı göstermiyorsa; Bilsin ki kendine saygı göstermeyen başkasına da saygılı olmaz. Bu insanların en önemli özelliğidir.

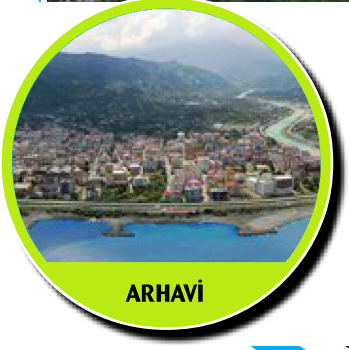
Allah ondan razı olsun.

30.05.2017
Röportaj: Osman ŞİRİN

Artvin İli ve İlçeleri

ARDANUÇ

ARHAVİ

BORÇKA

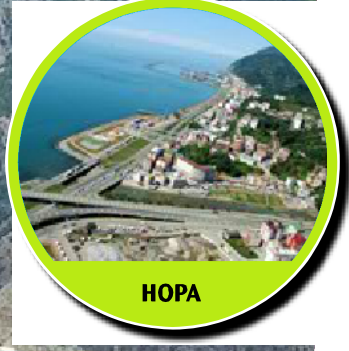
23 Şubat 1921'de TBMM ve Gürcistan hükümetleri arasında Batum anlaşması imzalandı.

Bu tarihten itibaren Artvin-Ardauç-Borçka ve Şavşat'tan Gürcistan kuvvetleri çekildi. 45 yıllık esaret sona erdi. Diğer yandan Trabzon'dan Artvin'e kuvvetleri ile hareket eden Miralay Şükrü Bey Oruçlu köyünden Kamil Beyi Kaymakam vekili tayin ederek kendisi Batum'a geçti. 7 Mart 1921'den itibaren Artvin'de Türk bayrağı dalgalanmaya başladı.

1878-1918 ve 1918-1921 arası Rusya-Ermeni-İngiliz-Gürcistan idaresinde kalan Artvin-Borçka Şavşat kazaları 7 Mart 1921'den itibaren 4 ay kadar Ardahan kazasına bağlanmıştır. Yeni Türk devletinin ilk Anayasası olan 20 Ocak 1921 tarihli Teşkilat-ı Esasiye'de 24 Nisan 1924'te yapılan değişiklikler ile Li va-Sancak teşkilatı kaldırılınca Artvin vilayet haline geldi. 1926 Haziranında 877 sayılı kanunla Yusufeli kazası Erzurum vilayetinden alınarak Artvin'e bağlandı. 1928'de 1282 sayılı kanunla Borçka kazası nahiye haline getirilerek Artvin'e bağlandı. Dokuz yıl Artvin vilayeti teşkilatı ile yönetilen bu yerler 1 Haziran 1933'te 2197 sayılı kanunun ikinci maddesine göre merkezi Rize olmak üzere Artvin ve Rize birleştirilerek Çoruh vilayeti teşkil edilmiştir. Arazi şartlarının zorluğu, Artvin ve çevresinin vilayet merkezine olan uzaklığı birtakım sorunlara yol açmıştır. Dönemin Başbakanı İsmet İNÖNÜ'nün 25 Temmuz 1935 tarihindeki Artvin'i ziyaretinde durum kendisine iletilmiştir. Bunun üzerine hükümet 4 Kasım 1936'da kabul edilen 2885 sayılı kanun ile merkezi Rize olan Çoruh vilayeti kaldırıldı. Artvin Merkez, Hopa, Borçka, Şavşat kazaları ile evvelce Erzurum'a verilmiş Yusufeli Kazasını da alarak Artvin olan Çoruh İli teşkilatı kabul edildi.

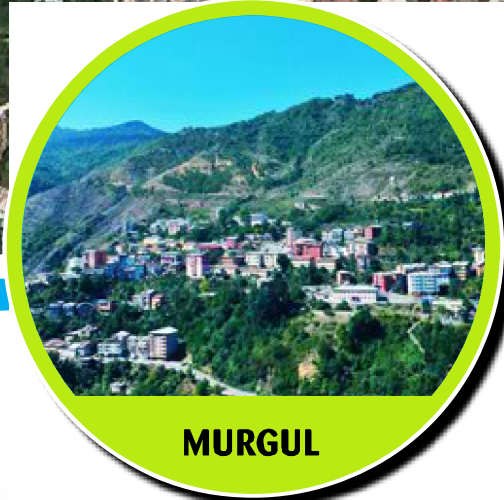
KEMALPAŞA

HOPA

ŞAŞAT

MURGUL

YUSUFELİ

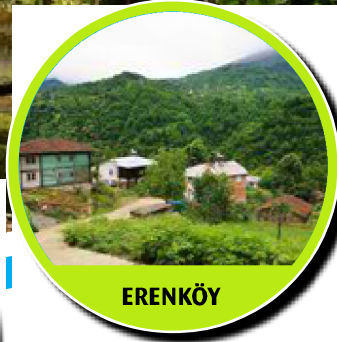
Köylerimiz

ÖZMAL

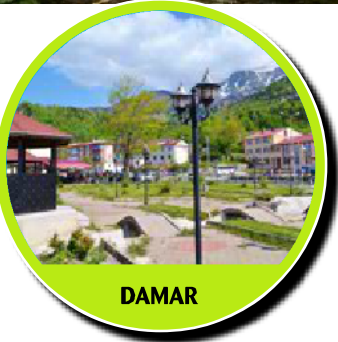
KORUCULAR

ERENKÖY

PETEK

DAMAR

ÇİMENLİ

BAŞKÖY

AKANTAŞ

ARDIÇLI

Murgul Kamu Binaları

Murgul Ortaokulu

Murgul Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Murgul Şöhret Cengiz İmam Hatip Ortaokulu / Murgul

Murgul Devlet Hastanesi

Fotoğraflar: Mehmet GÜLSUYU

Murgul'umuzu Tanıyalım

İlçemiz, Doğuda Artvin İli, Batıda Arhavi İlçesi, Kuzeyde Borçka İlçesi, Güneyde Yusufeli İlçesi ile çevrili bulunmaktadır. İlçemiz 41 Derece 11 kuzey enlemi 41 derece 43 doğu boylamı üzerinde yer almaktadır. İlçemizin deniz seviyesinden yüksekliği minimum 360, maksimum 1100 metredir (Damar Beldesi). İlçenin yüzölçümü 406 kilometre karedir.

Murgul güneybatı-kuzeydoğu yönünde uzanmakta olan Doğu Karadeniz Bölümü dağlık alanında yer almaktadır. Yerleşim yerinin uzanışı da bu dağlık alana paralel bir uzanış göstermektedir. Doğu Karadeniz bölümündeki dağlar yapı bakımından bilhassa dip basınçlar ve Güneyden gelmiş olan basınçların tesiri altında kalmıştır. Murgul dar ve derin vadiler tarafından yarılmış dağlık alandan ibarettir. Murgul'un dağlık alanı Alp kıvrım sisteminin Anadolu'daki kuzey kanadı içinde yer alır.

Murgul Doğu Karadeniz dağlarının en doğusunda yer almaktadır. Güneybatısında yer alan Kaçkar dağ silsilesi bu yörede Alacadağı katederek kuzeydoğuya doğru alçalmakta ve Borçka yöresinde Çoruh ile kuzeyde yer alan Küçük Kafkasya masifine geçmektedir.

hasının bakır madenince zengin olduğu ve bu madenin çok eski devirlerden beri işletildiği bilinmektedir. İşte sahada bakır, pirit, ve çinko ihtiva eden cevher yatakları volkaniksen içinde bilhassa da kırık hatlarının meydana getirdiği arakesitler civarında zuhur etmektedir.

Murgul çoğunlukla güç geçit veren dağlık bir arazi olup, yamaçlar Murgul Çayı vadisine doğru dik bir şekilde eğimlidir. Güneyde sahanın yüksekliği 3000 metreyi geçmektedir. Murgul Çayı kenarında bulunan alanlar ise en alçak yerleridir. Murgul Çayı aşağı çığırında 150-200 metre seviyelerinde akmaktadır. Murgul Çayının kolları yüksek dağlık alanları dik ve derin bir şekilde yarmıştır. Çoğunlukla volkanik kayalardan oluşmuştur. Murgul sa-

Ekonomik yönden önemli olan cevher yatakları subvolkanik-hidro-termal kökenlidir. Cevher filonlar kompakt cevher halinde gözükmektedir. Esas mineraller arasında pirit ve kalkopirit sayılabilir.

Kayalarda koyu yeşil ve yeşilimsi gri renkler dikkati çekmekte olup camsı dokuya sahiptirler.

Murgul'un eğimli olması nedeniyle, bitki örtüsünden yoksun alanlarda yanıtı erozyonu meydana gelmiştir. Bilhassa Murgul-Petek, Murgul-Damar arasındaki yamaçlarda yanıtı erozyonunu görmek mümkündür. Kabaca Deresi boyunca çok eğimli yamaçların olduğu alanlarda yer yer yamaç döküntülerine rastlanmaktadır. Kabaca Deresi boyunca birkaç

yerde birikinti yelpazesi bulunmaktadır. Kabaca Köyü, Didi-van, Salka ve Sukurca mahalleleri bu yelpazeler üzerinde kurulmuşlardır.

Murgul dağlık alanları ile bu alanların akarsular tarafından yarılmış olduğu vadilerden oluşmaktadır. Murgul'un başlıca dağları güney, güneybatı, doğu, kuzey ve kuzeybatıdan çevrelemiş olan Gül Dağı, Otluca Dağı, Alacadağ, ve Balıklı Dağı oluşturmaktadır.

I. Alaca Dağı

Murgul'un doğusunda yer alan Alacadağ (2844 m.) kabaca güneybatı-kuzeydoğu yönünde uzanış gösterir. Dağlık alan birçok akarsu tarafından dar ve derin bir şekilde yarılarak çok anızlı bir hal almıştır. Dağın Murgul Çayına bakan yamacında eğimin fazlalığı nedeniyle yer yer heyelanlar meydana gelmiştir. Hatta burada bir heyelan set gölü oluşmuştur. Karagöl olarak adlandırılan bu göl oldukça sarp bir alanda ve ormanın içerisinde Kara Tepenin (1678 m.) Kuzeydoğusunda yer almaktadır. Alacadağ 1650 m. Yükseltilerden zirvesine kadar (2844 m.) oldukça sarp, kayalık bir görünüme sahiptir. Dağın bilhassa kuzeydoğusundaki yamaçlarda akarsuların yataklarını derin bir şekilde yarması sonucu dar ve derin

vadiler ve uzun sırtlar teşekkül etmiştir. Bu vadilerden en büyüğünü Kokolet deresinin açmış olduğu vadi oluşturmaktadır. Alacadağ'ın birçok yerinde yayla yerleşmelerine rastlanmaktadır.

II. Otluca Dağı

Murgul'un doğusunda yer alan bir başla dağ ise Otluca dağıdır. Dağın en yüksek yeri 2887 m'dir. Dağ kuzeyden Alacadağ tarafından çevrilmiş olup Karadere ve Lepüskür dere ile yan kolları tarafından dar ve derin bir şekilde yarılmıştır.

Dağ 2100m yükseltilere kadar orman örtüsüyle kaplıdır.

III. Gül Dağı

Araştırma sahasını güney ve güney batıdan çevreleyen Gül Dağı, güneybatı kuzeydoğu /önünde yönünde uzanır. Dağın en yüksek yeri 3371 m kadardır. Kaçkar dağlarının uzantısı olan Gül dağında glasiyal şekillere rastlanmaktadır. Araştırma sahasındaki bütün dağlık alanlarda olduğu gibi Gül Dağı da 1500-1600m yükseltilere kadar gür bir orman örtüsüyle

kaplıdır. 1700m'den sonra seyrekleşen orman örtüsü 2000-2100m'den itibaren tamamen ortadan kalkar. Köprüre-kan derelerinde bol miktarda alabalık bulunur. Gül dağı, Eğrisu, Köprüren ve Mağara dereleri tarafından derin bir şekilde yarılmış ve parçalanmıştır. Dağ ayrıca yayla yerleşiminin en fazla yoğunlaştığı alanlardan biridir. Örneğin Mağara, İnekli, Güldağı, Kumarlı, Eğrisu Kuvahit yaylaları Gül Dağında yer alan başlıca yaylalardır.

4. Balıklı Dağı

Araştırma sahasını kuzey ve kuzeybatıdan çevrelemiş olan Balıklı Dağı. sahanın en az yükseltiyi sahip dağlık alanını oluşturmaktadır. Balıklı dağı'nın en yüksek yeri 1897m yükseltiyi sahip Gorgodi tepesidir. Murgul çayının en önemli kollarından biri olan Başköy deresi ve kolları kaynağını bu dağdan almaktadır. Dağlık alanların eğimli olması ve yağışın fazla olması nedeniyle küçük çapta heyelan olaylarına rastlanmaktadır. Heyelan olan alanlarda zaman zaman köy yolları kapanmakta, tarım alanları zarar görmektedir. Balıklı dağı ve Gül dağını birbirinden ayıran sırt, aynı zamanda Murgul'un Karadeniz'e geçişine de imkan vermektedir. Genelde ailelerinden izinsiz evlenen gençler kaçarken Balıklı Dağını aşarak Karadeniz'e ulaşmaktadırlar. Gül Dağı kütesinin kuzey ve kuzeydoğu yamaçlarındaki vadi sistemlerinin uzanış doğrultusu, güney-kuzey ve güneybatı-kuzeydoğudur. Bu vadilerin derinlikleri kuzey ve kuzeydoğuya gidildikçe artmaktadır. Otluca ve Alacadağ'dan kaynağını alan derelerde V profilili genç vadiler oluşturmıştır. Kaynaklarından uzaklaştıkça vadiler derinleşmektedir. Örneğin Lepüskür deresi, Köprüren dere, Mağara Dere ve Kokolet Deresi gibi dereler vadilerini bilhassa aşağı çığırlarında çok derin bir şekilde yarımlardır. Kokolet Deresi'nin aşağı mecrasında Akantaş Köyü yakınlarında küçük bir boğaz vadi oluşumu söz konusudur. Ayrıca Mağara Dere yakınlarında Eğim kinkliği sonucunda oluşmuş bir de şelale mevcuttur. Buradaki eğim kinkliğinin yüksekliği 40m. Civarındadır. Murgul'un en az yükseltiyi sahip olan Balıklı Dağından kaynağını alan Başköy deresi ve kolları Murguldaki diğer akar-

sular göz önüne alındığında, eğimi daha az ve yatağını dar ve derin bir şekilde yarmamış olduğu görülür. V profil gösteren genç bir vadi olmasına rağmen yatağı nispeten geniştir.

Murgul'un ana akarsuyunu oluşturan Murgul Çayı vadisi de V profilili bir vadi'dir. Kabaca köyünden itibaren Çoruh'a kadar uzanan Murgul Çayı, Alivüyal tabanlı bir vadi'de akışını sürdürmektedir. Karadeniz iklim bölgesi içerisinde yer alan Murgul, planeter ve coğrafi faktörlerin etkisiyle, çok yüksek yağış miktarı, nispeten yüksek yaz sıcaklıkları ve ılık geçen kışları ile Doğu Karadeniz iklimi görülmektedir.

Ülkemiz belli bir hava kütesinin yıl boyunca hakimiyeti altında kalan bir çekirdek saha üzerinde değildir. Başka sözle, ülkemiz dinamik- ienetik klimatoloji bakımından bir geçiş sahası üzerindedir. Türkiye genellikle subtropikal kuşakla Akdeniz iklimi tipinin etkisi altındadır. Türkiye kışın kutbi yazın tropikal

kökenli hava kütlelerinin etkisinde kalmaktadır.

Murgul'a kadar güney-kuzey /ö-nünde, Murgul'dan Çoruh vadisine kadar olan kesimde güneybatı-kuzeydoğu yönünde uzanan Murgul Çayı havzası çevresinin dağlık alanlarla çevrilmiş olması nedeniyle kış mevsiminde Anadolu'yu etkisi altına alan şiddetli soğuk baskınlarından korunmaktadır.

Yüksek kenar dağların önünde derin ve sıcak birer su kütlesi olan Karadeniz'in bulunması, özellikle kış mevsiminde dar kıyı kuşağı üzerinde ılıman termik koşulların hüküm sürmesine yol açar ve denizel etkiler buralarda karasallık derecesini düşürür. Yazın ise, bütün Türkiye şiddetli karasallığın etkisi altında fazla ısınır ve bunun sonucunda bölgeler arasında termik bakımından farklar azalır. Sonuç olarak Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde kışın farklı bölgesel iklim tipleri meydana geldiği halde /azın bütün ülkede tek bir makroklima tipi hüküm sürer. Bu dikkate değer özellik, her şeyden önce karasallığın mevsimlere göre değişen etki dereceleri ile açıklanabilir.

III. DOĞAL BİTKİ ÖRTÜSÜ

Bir yerin doğal bitki örtüsü her şeyden önce iklim şartlarıyla /akından ilgilidir. Bitkilerin gelişebilmesi için iklim elemanlarından sıcaklık ve yağışın aynı anda bulunması gerekmektedir. Yağış ve sıcaklığın müsait olduğu alanlar gür bir bitki örtüsü ile kaplandığı halde, yağıştan mahrum sıcak devre veya yağışlı fakat düşük sıcaklığın olduğu bir yerde bitkiler pek gelişme imkanı bulamaz. Böyle yerlerin ancak, seyrek ve cılız bir bitki örtüsüyle kaplı olduğu görülür. Karadeniz Bölgesi'nin doğu kısmındaki elverişli yağış ve sıcaklık şartları gür bir orman formasyonunun teşekkülüne imkan vermiştir. Muhtelif yapraklı ağaçlardan oluşan ve zengin bir alt formasyona sahip orman topluluğudur.

A-ORMANLAR

Doğu Karadeniz Bölgesi ormanlarının aşağı kısımlarında geniş yapraklılar hakimdir. Eteklerden yukarı doğru, yapraklılar arasında fazla oranda iğnellerin karışması ve bazı türlerin ortadan kalkması ile bu özelliğini kaybetmektedir. Doğu Karadeniz bölgesi ormanları 1000-1250m yüksekliklerden sonra karışık orman şeklini almıştır. Fakat 1600-1800m yüksekliklerden daha yukarıda iğneller hakim duruma geçer. Bunlar genellikle iki ayrı türün teşkil ettiği karışık topluluklar halinde olmakla beraber, yer yer bunlardan birinin daha fazla olduğu veya hemen hemen saf birlikler meydana getirdiği kesimlerde vardır.

Murgul da 500-600m yüksekliklerden itibaren geniş yapraklıların arasına iğne yapraklı ağaçlar tek tük karışmaya başlar ve 1500-1600m yükseltiilerden itibaren iğneller saf topluluklar oluşturmaktadır. Yörede geniş yapraklılar ile iğne yapraklılar yaklaşık 1000m yüksekliklerden itibaren eşit olarak karışmaya başlar. Karışık orman katındaki geniş yapraklılar Kızılağaç, Doğu Kayını, Kestane, İhlamur, Akçağaç, Karaağaç, Kayacık, Adı Fındık, Ceviz, Titrek kavak, Ak Kavak, Kara Meşe, Sapsız Meşe, Saçlı Meşe, oluşturunca, iğne yapraklılar Doğu Ladini, Gökmar ile Sarı Çamdan ibarettir. Yükseltinin artmasına bağlı olarak ladin ve sarıçamlardan oluşan iğne yapraklıların hakim olduğu (1500-1600m) bir kata erişilir.

Murguldaki ormanlarda çok sayıda yabancı hayvan ve kuş türünün yaşadığı gözlem ve anket sonuçlarından anlaşılmıştır. Yörede yaşayan başlıca yabancı hayvan türleri; Ayı, Domuz, Çakal, Tilki, Kurt, Tavşan, Geyik, Keçi ve Sincaptır. Bunlardan bilhassa Ayı yöre insanının en iyi tanıdığı ve sık sık karşılaştığı bir hayvandır. Yöredeki ormanlarda: Karakuş, Akbaba, Atmaca, Bildircin, Güvercin, Şahin, Ağaçkakan, Bülbül vs. gibi çeşitli kuş türleri de bulunmaktadır. Yörede kuşları avlama merakı da dikkati çekmektedir.

Ormanlar bir zamanlar Murgul'daki bakır fabrikalarının çıkarmış olduğu zehirli gazlar nedeniyle oldukça tahrip olmuştur. 1951'de hizmete giren fabrika 1993'de kapatılmıştır.

Murgul Bakır Fabrikasından çıkan SO₂ (kükürtdioksit) gazı tarım ürünleri ile orman örtüsüne zarar vermiştir. Yıllarca gaz zararlarına maruz kalmış yeşil ağaçlarda yapraklar sayıca azalmış veya bazı kısımların lekeler şeklinde ölmesi nedeniyle küçülmüşlerdir. Murgul Orman İşletme Şefliğinden alınan bilgilere göre bakır fabrikasından çıkan gazlardan etkilenen alan 9125 hektardır. Zararın şiddeti gaz tesir sahasının her yerinde aynı olmayıp, fabrikaya yakın yerlerde, hayatta hemen hiçbir bitki görülmediği halde buradan uzaklaştıkça bitkilerin tür ve miktar yavaş yavaş artmaktadır. Gazesir sahasında bulunan ağaçlara gaz, Kabuk, böceklerinin musallat

olmasıyla civar ormanlarda bulunan ladin ağaçlarında büyük tahribat yapılmıştır. Murgul'daki yayla alanlarının çoğu orman tahribatı sonucunda oluşturulmuştur. Sahada 2000 metrenin altındaki yaylaların tamamı orman tahribi sonucu oluşturulmuş çayır alanlarına dönüştürülmüştür.

B- AKARSULAR

Murgul'un ana akarsuyunu Murgul Çayı oluşturmaktadır. Toplam uzunluğu 33 km. civarında olan Murgul Çayının en önemli kollarını Kabaca Deresi, Kokolet Deresi ve Başköy Dereleri oluşturmaktadır.

Kabaca Deresinin en önemli kolunu oluşturan Köpürten deresi sahanın güneyinde kaynağını 2350m. Yüksekliklerden alır. Sağlı sollu, irili ufaklı derelerin karıştığı Köpürten deresi oldukça eğimli ve ormanlık bir alandan geçerek, önce güney-kuzey, sonra kuzeydoğu- güneybatı yönünde akışını sürdürür. Köpürten deresine Çayırık Tepe yakınlarında yaklaşık 2000 m. Yüksekliklerden kaynağını alan Çayırık deresi, Kaynağını Nalkıran Tepe yakınlarında 1870m yüksekliklerden alan Nalkıran Deresi ve kaynağını 1920m. Yüksekliklerden alan (Gürzül tepe) Telepinar deresi de karıştıktan sonra, kuzey-batıya doğru yönelir.

Yaklaşık 1000m. Seviyelerinde Kıkıç deresi de Köpürten deresine karışır. Kabaca güneybatı yönünde akışını sürdüren Köpürten deresi bu seferde, kaynağını Kısıryatak tepe yakınlarında 2980m. Yüksekliklerden alan Eğrisu Deresi ile 970m. Seviyesinde kaynağından itibaren yaklaşık 8 km. sonra birleşir. Oldukça fazla kola sahip olan Eğrisu Deresi Köpürten deresi ile birleşerek Kabaca Deresini oluştururlar.

Buradan itibaren kuzeye yönelen akarsuya önce kaynağını 2040m. Yüksekliklerden alan Çakal Deresi karışır. Gür orman örtüsü içerisinde akışına devam eden Kabaca deresi, Kabaca Köyü Budiyet mahallesi yakınlarında Pulaho deresinin de sularını alır. Uskurca mahallesi yakınlarında Citofta deresi ile İskele mahallesi civarında Mağara dere ile birleşir. Kabaca Köyüne yaklaştığında Lepüşkür deresinin de sularını alarak Murgul'da Murgul Çayı adını alır.

C-KAYNAKLAR

Havza sıcağı kaynakları bakımından fakirdir. Sadece Kokolet deresi kenarında yöre halkının "çermik" olarak nitelendirdiği bir kaynak bulunmaktadır.

IV-TOPRAK ÖRTÜSÜ

Toprak; bitkilere durak yeri vazifesini gören; ana materyal üzerine tesir eden iklim, yaşayan organizmaların uzun zaman süresince karşılıklı etkileri sonucu belirli özellikler kazanan doğal bir üniteden ibarettir. Yıllık ortalama yağışın 1000

mm.nin üzerinde yıllık ortalama sıcaklığın 13.4 derece olduğu araştırma sahasının büyük bölümünde zonal topraklar oluşmuştur.

TARIM VE ORMANCILIK

İlçemiz Damar Beldesinde faaliyet göstermekte olan Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş. Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığına bağlı Anonim Şirket niteliğinde Kamu kurumu iken, Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığının kararı ile özelleştirilmesi yapılmıştır.

K.B.İ. A.Ş. 30 seneden beri fabrikanın çevreye SO₂ vermesi, ilçenin tarım topraklarının niteliğini değiştirmiş ve verimsizleştirilmiştir. Murgul'un arazi yapısının kıraç, dağlık ve ormanlık olması nedeniyle tarım arazisi yetersizdir. İlçenin 22.223 dekar tarım arazisi mevcuttur.

İlçenin yüzölçümü 406 Km² olup, % 50 orman, % 45 çayır, mera, kayalık ve taşlık, % 5 tarım alanından oluşmaktadır. Yetiştirilen sebze ve meyveler; genelde her ailenin kendi ihtiyacı kadardır.

İlçemizin ikinci gelir kaynağı orman bölgesi olması sebebiyle ormancılıktır. Ormancılıktan gelir sağlayan aile sayısı yaklaşık olarak 250 ailedir. İlçemizde Orman İşletme Müdürlüğü kapatılmış olup sadece 2 orman bölge şefliği bulunmaktadır. Ormanlık sahaları ladin, çam, köknar, meşe, sarı kızılağaç, ormangözü ve muhtelif orman ürünlerinden oluşmaktadır.

İlçemizde çeşitli dallarda kooperatifler bulunmaktadır. Bunlar: Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi, Esnaf ve Sanatkarlar Kooperatifi, köylerde bulunan tarımsal kalkındırma kooperatifleridir.

İlçemizde toptan ve perakende ticaret, nakliyat ve muhtelif iş kollarında çalışan vergi mükellefi bulunmaktadır.

GURBİN

Orta Asya'nın Anadolu'ya açılan kapısı Kafkasya, göç öyküleriyle anılan bir bölgedir. Günümüzde bile çok farklı dillerin konuşulduğu, değişik toplumların bulunduğu bir yerdir Kafkasya. Bu coğrafyanın, Osmanlı yönetimine geçtiği 1578'den bu yana yaşanan olaylar, tarihi açıdan değerlendirilecek niteliktedir. Çarlık Rusya'nın sıcak denizlere inme planları, bilindiği gibi 93 Harbi diye anılan 1877-78 Savaşına neden olmuştur. Konumu nedeniyle Artvin de bu savaşta yıkıma uğramış, 43 yıl esarete kalmıştı. Zorunlu göçlerin açtığı sosyal ve ekonomik yıkımı Artvinliler çok iyi bilmektedir.

Romanın yazarı (benimde lise ve fakülteden arkadaşım olan M.Yaşar Baytan, çocukluğunda yaşlıları dinlemiş, atalarının Batum'dan gelip Gurbin'i (Murgul) kurduklarını öğrenmiş. Zamanla göç olgusuna merak sarınca, bölgeyle ilgili araştırmalarda bulunmuş. Birçok ailenin de aynı serüveni yaşadığını bilen yazar, göçün nedenlerini, yeni bir köy kurmanın zorluklarını ele alarak, romanını kurgulamış. Romanın çerçevesinin çizerken, tarihsel gerçeklerden kopmadan, kendi düşüncesi ve gözlemlerini de katarak, olayları derinliğine sergilemeye çalışmış.

Gurbin, belgesel/tarihsel roman gibi gözükse de, terk edilen köyle, göçüp yerleşilen yerdeki yaşamı tüm yönleriyle yansıtmaması bakımından çok kolay okunuyor. Bir romanda olması gereken gelenekler, doğaya bağlılık, dayanışma, komşuluk ilişkileri, çalışıp üretme sevinci, gelecekte umutlu olma, gençlerdeki tutku gibi sosyal olgular bu romanda da var.

Roman, Batum'un yüksek ve ormanlık bir köpünde başlıyor. Romanda anlatıldığına göre, bu köyün geçim kaynağı ancılık, hayvancılık ve tarım. Köydeki evlerin konumu, mezracılık, günümüzde terk edilir gibi olsa da Artvin'deki köylerle benzeşiyor. Ramının başladığı köy, gereksinimlerini yakın olduğu için Batum'dan karşılıyor. O yıllarda Batum, günümüz İstanbul'u gibi Doğu'nun ticaret merkezi. Batum'da Hristiyan gürcüler yaşıyor. Müslümanlığın yayılması, bazı Gürcülerin Osmanlı yönetiminden memnun kalmaması, bölgede huzursuzluğa neden oluyor. İrkdaşlarının Müslüman olmasını kabullenmeyen Gürcüler, yörede dinsel bir baskı kuruyorlar.Yer yer çatışmalar oluyor. Köyler basılıyor. Batum'daki Osmanlı zabiti Müslüman olan Gürcülerini korumaya çalışsa da yetersiz kalıyor.

Romanda değerlendirilen olaylardan sonra, göç konusu ele alınıyor. Kitabın 357. sayfasında kendisine danışılan Osman Efendi, köylülere şunları söylüyor:"Batum civarındaki soydaşlarımızın gördüğü baskılardan, can güvenliğinin kalmadığından

devletimiz haberdardır. Bu nedenle, kendi olanaklarıyla göç edenlere kolaylık gösteriyor."

Bunun üzerine göçe karar veriliyor. Bir yıl süren göç hazırlığı, kılavuzların yardımı, teknelerle Arhavi'ye çokluk çocuğun taşınması, yollarla çadırlar kurulup konaklamalar, hayvanların otlatılması gibi konular romanda yer alıyor. Göç edenler, tepeleri aşarak Murgul Başköy'e ulaşıyorlar. Başköy, öğretmen eşimin ilk görev yaptığı köy. Eşim bu köyde, Gürcü kültürüyle ilgili derlemeler yaparak yayınladı. Bu köye yerleşenler de, yazarın ataları gibi Batum'dan göç etmiş.

Roman, eski adı Gurbın olan Petek Köyüne yerleşmesiyle son buluyor. Göç eden aileler, imeceyle boş arazileri otlardan, çallıklardan kurtararak tarla haline getiriyorlar. Kendi aralarında anlaşarak arazileri bölüşüyorlar. Arazilerin yanında yöre mimarisine uygun evler yapıyorlar. 1700'lü yıllarda başlayan göç öyküsü, Gurbin'de son buluyor.

1943'de Gurbin'de doğan M.Yaşar Baytan, ortaokulu Murgul'da, liseyi de Artvin'de okudu. Yüksek öğrenimini Ankara'da tamamladı. 31 yıllık devlet memuriyetinin 14 yılını denetim hizmetlerinde geçirdi. Yüksek Denetleme Kurulu Başkanetçisi iken emekli oldu. Yazarın 14 yıl denetim yapması, raporlar hazırlaması, yazarlık yönünde de geliştirmiş. Romanın kurgusu, dili, sağlam tümceleri, özgün ve yalın anlatımı, usta bir yazarın ki gibi yetkin.

Yoğun bakımdan çıktığında 5 yıllık uğraşının sonucunu görsün diye, kardeşleri tarafından kitap acele bastırılmış. Ağabeylerinin adını yaşatmak ve Artvin için önemli olan bu romanı sürekli gündemde tutmak için gerektiğinde yeni baskılarının yapılacağını belirtmişlerdir.

Uzun araştırmalardan sonra, yöremizle ilgili oylumlu (382 sayfa) bir eser ortaya koyan M.Yaşar Baytan'ı ve kitabın basımını yaptıran kardeşlerini kutluyoruz. Tek roman yazmasına karşın, gerek kurgusu, tarihsel serüvenleri belgeleme duygusu ve ustaca anlatımıyla, okurların bu kitaptan zevk alacaklarını düşünüyorum. Yöremizin yakın tarihini merak edenlerin çok yararlanacaklarını umuyoruz. Özellikle, genç kuşakların bu kitabı okuyarak, yöremiz tarihiyle ilgili olguların derinliğine kavramalarını önererek yazımıza son veriyoruz.

Damar / Karagöl

Damar Karagöl: İlçe merkezine 16 km. mesafede, 2200 m2 çap ve 1800 mrakımda kaynak suları ile beslenmekte olan göldür. Çam ağaçları arasında tablo gibi duran göl, turizm açısından ilçemizin değerli yerlerinden biridir.

Kaptan-ı Derya Tüysüz Osman ve gemisinde görev yapan askerlerinin anısına yapılan **Gem Kaya** yukarı Küre zirvesinde bulunmaktadır. Gem Kaya ziyaretimize ayrıca irirli ufaklı şelaleleride görmek mümkündür.

Murgulumuzun doğal güzellikleri arasında bulunan **Delikli Kaya** ve içinde alabalıkların yaşadığı deresi ile Başköy görülmeye değer ender yerlerden biridir.

Delikli Kaya

Gem Kaya

MİLLİ MÜCADELE'DE MURGULLU BİR DİN ADAMI, ÜVEYS HASBİ EFENDİ

Osmanlı topraklarının işgal kuvvetleri tarafından işgal edilmesi üzerine Anadolu'nun bağrından çıkan Milli Mücadele'nin her sayfası kahramanlıkla doludur. Milli Mücadele'nin içerisinde yer alan kimi az kimi çok bilinen çok sayıda vatansever toplumu her kesiminden insan vardır. Din adamlarımızın büyük kısmı da Milli Mücadeleyi desteklemiş ve bu uğurda mücadele et-

Genç Ali Ağa 1830'lu yıllarda İstanbul'a yerleşerek kayıkcılık ile meşgul olmuştur. Mehmet Hilmi Efendi 1837 yılında İstanbul'a gelmiş dini tahsilini tamamladıktan sonra memleketine geri dönerek burada dini eğitim vermeğe devam etmiştir. Mehmet Hilmi Efendi'nin İstanbul'a gitmesinde daha önceden orada bulunan amcasının da etkili olduğu düşünülmektedir.

miştir. İşte bu vatansever din adamlarımızdan biri de Murgullu Üveys Hasbi Efendi'dir. Kadı Hasbi namıyla tanınan Üveys Hasbi Efendi özellikle Sivas Kongresi döneminde Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarının sıkıntılı günlerinde onlara destek olmuştur. Üveys Hasbi Efendi bu dönemde Mustafa Kemal Paşa'nın adeta korumalığını da yapmıştır. Üveys Hasbi Efendi Samsun'dan başlayan milli mücadelenin Sivas'ta evrensel bir boyut kazanabilmesi için kongrenin şehirde yapılmasının önündeki bürokratik ve toplumsal birçok engelin ortadan kalkmasını sağlamıştır. Mustafa Kemal Paşa, ona bir mektup bırakmış ve bu mektubun kendisinin Sivas'tan ayrılışından sonra halka okunmasını istemiştir. Hasbi Efendi de bu mektubu bir sabah Ulu Cami'de toplanan Sivaslılara okumuş ve mektupta belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak Erzurum Kongresi'ne Sivas'ı temsilen gönderilecek isimler belirlenmiştir.

Milli Mücadelemizin önemli kahramanlarından Üveys Hasbi Efendi aslen Murgul'un Koridet Köyündendir. Ulema kökenli bir aileden gelmekte olup babası Seyh Mehmet Hilmi Efendi, dedesi de Hayrullah Efendi'dir. Hayrullah Efendi'nin kardeşi

Üveys Hasbi Efendi 1869 yılında o dönem merkezi Batum olan Lazistan Sancağı'nın Murgul Nahiyesinde Koridet Köyünde doğdu. Üveys Hasbi Efendi ilk tahsilini babası Mehmet Hilmi Efendi'den aldı. Kur'anı Kerim hafızlığını tamamladıktan sonra eğitimine devam etmek üzere İstanbul'a geldi. İstanbul'da Fatih dersi-amlarından Batumlu Hacı Hafız Mehmet Efendi'den dini ve arapça ilimleri tahsil ederek icazet aldı. 1902'de Muallimhane-i Nüvvaptan (Kadı Okulu) mezun oldu. Aynı sene ilmiye derecesi İzmir payesine yükseldi. 1901'de Rumeli'de Avrethisar kazası niyabetine tayin edildi. 1903-1907 seneleri arasında Peravişte naipliği yaptı. 1907-1910 yılları arasında Mamurati'l-Aziz vilayeti merkez naipliğini yürüttü. 1913-1916 yılları arasında Adana, 1916-1919 seneleri arasında Sivas kadılığı yaptı.

Mustafa Kemal Samsun'a çıktığında Sivas valiliğine Kadı Hasbi Efendi vekâlet ediyordu. Yunanlıların İzmir, Manisa, Aydın'a girişleri yurtta büyük kaygı ve üzüntülere neden olduğu günlerde; Mustafa Kemal Hava'dan 28 Mayıs 1919 günlü bir tel genelgesiyle "Yurt bütünlüğünün korunması için ulusal tepkilerin daha canlı olarak gösterilmesi ve sürdürülmesi gerekir" diyordu.

Hasbi Efendi de gereğini yapmıştı. Yani birçok yerlerimizde olduğu gibi Sivas'ta da mitingler, protesto gösterileri olmuştu. Ancak Sivas'ta çok sayıda Ermeni göçmeni vardı. Bunların en ufak zararları olmamasına rağmen, etkilendiler. Bunun sonucu olarak dış baskılar başladı. Adana'da bulunan Albay Demange, Hasbi Efendiye tehditkar bir tel yolladı, "Bu durumda mütefik askerlerinin ilinize girmesine neden olur..." "Hasbi Efendi 2 Haziran 1919 günlü bir telle durumu Mustafa Kemal'e bildirdi.

Aynı zamanda Harbiye Nazırlığı da, İngiltere Olağanüstü Komiserliğinin baskısıyla Mustafa Kemal'e, konuyu tekrar ederek sorumluluğunu hatırlatıyordu. Mustafa Kemal durumu vali vekilinden sordu, Hasbi Efendi 3 Haziran'da şu yanıtı verdi:

"— Vilayet dahilinde hiçbir mahalde hiçbir güne endişe edilecek durumlar mevcut değildir ve Ermenileri korkutacak hadise dahi vuku bulmamıştır. Yalnız son İzmir hadisesi dolayısıyla vuku bulan tezahürattan müteessiren ve bunu kendi emellerinin husulüne bir mani addederek nazarı dikkati celp ve ecnebi askeri için bilitizam teşebbüslerde ve hilafı hakikat haberler ve ihbarlarda bulundukları muhakkaktır. Bunların cümlesinin esassız olduğunu arzeyerim efendim."

Bu cevaba dayanarak, Mustafa Kemal, İngiliz Olağanüstü Komiserliğinin Sivas ili ile ilgili sorularının asılsız olduğu belirlenerek Erdeha'nın deyimi ile her zaman ve her yer için geçerli olan şu ilke ortaya konuyordu:

"Bağımsızlığı ve ulusal varlığı yok eden ve ulusun hayatını tehlikeye düşüren düşmanın yurda girişi, cana kıyması ve her türlü saldırıları gibi İzmir yöresinde görülen olayların ve benzerlerinin başgöstermesine karşı ne ulusun çöküşünü ve iç acısını, ne de bundan doğan ulusal gösterileri engelleyip durdurmak için kendimde ve hiç kimsede hiçbir güç göremeyeceğim gibi bu yüzden ortaya çıkacak olayların karşısında da sorumluluk yüklenebilecek ne komutan, ne sivil yönetici ne de hükümet düşünürüm."

Üveys Hasbi Efendi Reşit Paşa'nın 11 Haziranda gelmesiyle hakimlik mesleğine dönmüştür. Şunu belirtelim ki, Reşit Paşa yurtsever, kişilik sahibi bir insan olmasına rağmen, Sivas'ta bir kongrenin toplanmasında büyük tereddütler gösterdi. Mustafa Kemal'e çok uykusuz geceler yaşattı. İşte bu sıkıntılı günlerinde Mustafa Kemal, Hasbi Efendi'nin aracılığını istemiştir. Adil, dürüst vatansever bir kişidir. Bir belgede naklinin yapılmaması için Sivas halkı ileri gelen Türk ve Ermenileri'nin adları vardır. Başvurularında Hasbi Efendinin hizmetleri, ahlaki davranışları belirtilmektedir. Bazı kaynaklarda Üveys Hasbi Efendi'nin çift silah ile gezerek Mustafa Kemal Paşa'nın adeta korumalığını yaptığı söylenmektedir.

Üveys Hasbi Efendi 1920'de Diyarbakır Merkez Kadılığına atandı. Akabinde 1920 yılında Yargıtay üyesi oldu. Bundan sonra Erzurum, Kayseri ve Adana'da hâkimlik yapan Üveys Hasbi Efendi sağlık sorunları nedeniyle emekliye ayrılmıştır. Üveys Hasbi Efendi'nin dört evlilik yaptığı aile içinde söylenmektedir. Soyadı kanunundan sonra Özbir soyadını aldı. Vefat tarihi ise tam olarak bilinmemekte ise de Adana'da vefat etmiştir. Adil olması, dürüstlüğü ve vatanseverliği ile tanınmaktadır. Türkçe'nin yanı sıra Gürcüce, Arapça ve Farsça bilmekte idi.

Üveys Hasbi Efendi'nin babası Seyh Mehmet Hilmi Efendi ve kardeşi Gürcü Ahmet Efendi 1877/1878 Osmanlı/Rus Harbinde Batum ve Havalisinin savaş tazminatı olarak Rusya'ya bırakılması üzerine Murgul'dan hicret ederek Gönen'in Ekişidere Köyüne yerleşmiştir. Hasbi Efendi Ekişidere Köyüne yerleşen akrabalarının bir kısmını yanında okutmuş, kendisi de zaman zaman Ekişidere Köyü'ne gelerek kalmıştır. Babası Seyh Mehmet Efendi 1899 yılında Gönen'de vefat etmiştir.

Gürcü Ahmet Hamdi babalarının vefatından sonra Edinciğe gitmiş ve orada bir çiftlik olarak yerleşmiştir. Ahmet Hamdi Efendi'nin yerleştiği bu çiftlik Gürcü Çiftliği adıyla bilinmekte olup ailenin bu kolu İpek soy ismini almıştır.

Kaynakça:
Murat Kasap, Osmanlı Gürcüleri, Gürcistan Dostluk Derneği Yayınları, İstanbul 2010,
Süryaya Hami Şehidoğlu, Kadı Hasbi Efendi, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, C.10, sy.28, Sene.1994
Hakkı Zakir İpek ile yapılan görüşme.

Sözlü Kültürümüz

Destanlar yöremizde 1980 li yıllara kadar yaşamış ve yaşatılmış bir gelenektir. Günümüzde bu geleneği devam ettiren kişi sayısı bir elin parmakları kadar bile yoktur. Günümüzdeki gibi iletişim araçlarının insanları birbirinden koparmadığı ve sevgi, saygı ve hoşgörünün bol zamanlarda yaşanan mutlu veya üzücü olayları konu almış olan destanlar kimi sözlü olarak düğünlerde ve imecelerde söylenmiş veya mektup olarak gönderilmiş ve karşılıklı atışmalar devam etmiştir. Bu destanların günümüze ulaşmasında bu işe gönül veren, yazıya döken veya sesli kayıt yapanlardan başta Petek Köyü Beğendi Mahallesinden dayım merhum Necati KADIOĞLU olmak üzere hepsine sonsuz teşekkürler.

Ahmet Tarlan SEYİDOĞLU
Murgul- Şubat 2017

Petek Köyünde Orman Yolu Yapımı Sırasında Dinamit Sandığının Kazara Patlaması İle Oluşan Olayda Hayatını Kaybedenlerden Biri Olan Petek Köylü Osman ORHAN İçin Yazılmış Ağıt Destan

Unutulmaz İlelebet bu bir hikaye oldu
Görünmiyen kaza bela başımıza ne geldi
Bu gezep dünyasında ağlamayan kim güldü
Böyle imiş kader takdir anneciğim ne çare

Ben söyleyim siz dinleyin başımıza geleni
Resma tasdik eylesunler bu şekilde elani
Kim ağnadı kim sonuyor kimdir bizi bilani
Böyle imiş kader takdir anneciğim ne çare

Haktan başka kimse bilmez bana nasıl ne oldu
Belkida ruhum duymadı denemektı savurdı
Niçun ona uğraşırđm Allah akımlı aldı
Böyle imiş kader takdir anneciğim ne çare

Ne şahat var nede ispat kima ne soracaksz
Sebebilen olduysa Allahın bilacaksın
Düşmeyin mahkemelere boş yere yoracaksz
Böyle imiş kader takdir anneciğim ne çare

Emekların çoktur amma ricam var zayetmayun
Bakın her bir tarafına çalışın yok etmayun
Her sofrada oturmakta benida unutmayın
Böyle imiş kader takdir anneciğim ne çare

Helallasmak farz olmuştu hama ben bilamadım
Evden kalktım da yurudum azuğı alamadım
Meğer Azralı peşumda canımı kıyamadım
Böyle imiş kader takdir anneciğim ne çare

O gün sabah çok bağırdım anne hatnı kaldımı
Helal eyle emeğini benim vadem dolu mu
Hiç akıldan geçermiydi Osman arsız öldü mü
Böyle imiş kader takdir anneciğim ne çare

Anne kardeş bıraktım size yavruları emanet
Evel Allah sonra siz bakacaksz nihayet
Kimisine bu dünya halk olmuştur ne rahat
Böyle imiş kader takdir anneciğim ne çare
Herşerema söyledimki sen burda kal bir zaman
Oda kendi telaşında gitmek istiyor haman
Görüşmemuz ahır imiş halumuz oldu yaman
Böyle imiş kader takdir anneciğim ne çare

Baş yastıkta elan için ricam var ağlamayun
Düşünüp ta hon olmayın yüreği dağlamayın
Benim elbiselerimi boğçaya bağlamayın
Böyle imiş kader takdir anneciğim ne çare

Anneciğim bahar gelir çıkarsın mezrelele
Tebliğ eyle selamını ben kaldığım yerlere
Şimdi Osman gelir diye bakacaksz yollara
Böyle imiş kader takdir anneciğim ne çare

Canı darlık yedi beni bir günü göremedim
Her bir işe heveslydum avare duramadım
Meğer hep boşuna imiş farkına varamadım
Böyle imiş kader takdir anneciğim ne çare

Nice canum çıkacaktı Samzirâl sırtlarında
Döküldü etlar kemikler senildi kortlarına
Gören gözler ağlamasun gıtmasun betlarına
Böyle imiş kader takdir anneciğim ne çare

Parçaları toplayanlar çok çektiler zahmeti
O gece bizi bekliyen bulur sekiz cenneti
İnşallah başlanna Mevla verir devleti
Böyle imiş kader takdir anneciğim ne çare

O günü kıyamet idi millet ormana doldı
Kimi arabalar ile kimisi yayan geldi
Kimileri ağlamakta kim gözyaşı sildi
Böyle imiş kader takdir anneciğim ne çare

Sual melekdan gelur nasıl cevap vereyim
Ne ağzum var nede dudak nede gözler göreyim
Döküldü kollar budaklar ayak yokki gereyim
Böyle imiş kader takdir anneciğim ne çare

Bu dünya geçti bendan ahiretum ey olsun
Geçeyum sırat kopriyi ayakların yay olsun
Cennet havzu sularından banada bir pay olsun
Böyle imiş kader takdir anneciğim ne çare
Herkeslara emeğum var bana helal etsunlar
Canı Osman dan biz razıyuz mehginginda desunlar
Canumicun helva yakın taksim edun yesunlar
Böyle imiş kader takdir anneciğim ne çare

Aileme söyledim ki şimdi siz ayrıalım
Yetişti çocuklarımız bizim ki biz bilelim
Meğer nasip olmiyacak hakka niyaz kılalım
Böyle imiş kader takdir anneciğim ne çare

Reyisumuz Aslan beyun halini sormalısız
Merakından baygın düşmüş yanına varmalısız
Haklıylan haksuzini netice görmalısız
Böyle imiş kader takdir anneciğim ne çare

İnşaatı çalıştırın sanatı elinde
Tebliğ eyle layığılan her bir işi yolunda
Her kemalın zevalı var yazılmıştır felinde
Böyle imiş kader takdir anneciğim ne çare

Bizden sebep merak etti düşünür incisini
Bılsamki kimse varmıdır çekmiyen acsın
Bu sene acı elumlar mahvetti nicesini
Böyle imiş kader takdir anneciğim ne çare

Başına geleceğini beni adem bilmiyor
Acayıptır bu dünya kimseye mal olmuyor
Hikmetina sual olmaz giden geri gelmiyor
Böyle imiş kader takdir anneciğim ne çare

İnsan kısmı acayıptır düşünmaz gerisini
Olduğına şükretmeli düşünma gerisini
Senin olmuş ne faydan var dünyanın yarısını
Böyle imiş kader takdir anneciğim ne çare

Benden size nasihatır incitmiyasız canı
İhtizar yere düşmüyor seni bulur bir günü
Ernaz buna akıl fikir ne olacaktı sonı
Böyle imiş kader takdir anneciğim ne çare

Destanı Yazan: Fatma GÜLSUYU BAYRAKTAR
Merhum Necati KADIOĞLU'dan alınmıştır.
NOT: Destan yöresel şive ile söylendiği gibi
kaleme alınmıştır

MURGUL KÖYLERİ

Kura'da at işlamaz
Fayton gelur havluya
Aduça laz yatağı
Çevimişlar yaliya
Durça musafir sevar
Es ramso ehvaliya
Osmal zkali(su) arari
Musluğebi şraliya
Gordet'un ahalisi
Baştanbaşa evliya
Bucur hali haraba
Dikan sarmış çaliya
Bagadan esan ruzgar
Karşı gelur doliya
Budiyetun tutuni
Gene gidar elliya
Porosetis zegnepsi
Hasha mihval naliya
Tuz istiyan varisa
Muracaat gevlia
Zansulda ot çok olur
Her evda 100 baliya
Başkoyis sohağebi
Zamtar zaphul sveliya
Cvan sepet tuccarlari
Toz gondurmaz haliya
Gurbin seşhli verantoben
Cilav gvani(çira) deyliya
Avananun nufisi
Çıkar 15 deliya
Epeydur argaveli
Çkalet ra ehvaliya
Borçka keramit crisa
Madeni caliniya (çamur).

Destan-ı nüzhetiye

Gölcüğün 30 köyünden, bir köyün var 3 ismi
Murgul; döseme okunur nüzhetiye'dir resmi
Kırk hane harp mültecisi,sonra gelmiş bir kısmı
Vasf edeyim bu ahali, gelmiş hangi yöreden
Muhitimiz karkasya batum vilayetimiz
Livane kariyesinde murgul ikametimiz
Üç kıtaya hüküm ederdi osmanlı devletimiz
İmparatorluk arması okunurdu tuğradan
Birinci cihan harbinde ihmal ettik tedbiri
İttifak olan devletler ayrı çakti her biri
Tiflis, Batum işgal oldu; aldık kara haberi
Yetmiş yedi rus harbinde geri kaldık sıradan
Bin iki yüz doksan üç'de kapandı mekanımız
Kalırsak din tebdil olur, bozulur erkanımız
İşgalden evvel göç ettik var iken imkanımız
Terk ettik anavatanı yola çıktık karadan
Toplandık sahil boyunda, mülteci kafilesi
Derya vapurunda yaptık muhacir defilesi
Hopadan aldık demiri, olduk nuh sefinesi
İstanbul'a vasil olduk günler geçti aradan
Samsun'a gelene kadar geri bakıp ağladık
Teselli edenimiz yok, kalbimizi dağladık
Karadeniz sahilinde her limana uğradık
Bu ezaya laikmiydik ancak bilir yaradan
İstanbul'dan iskanımız izmit damlar yazıldı
Dokundu sahil iklimi sıhhatımız bozuldu
Havadar yeri aradık muhitler hep gezildi
Arz ettik samanlı dağı yola çıktık oradan
Hilali ahmer dağıttı bir çadır üç velense
Sıtma humma hastalığı anız oldu herkese
Yirmi hane kapandı oldu büyük hadise
Kırk hane düştük yollara hıvs eyledi yaradan
Çıktık samanlı dağına beğendik bu mahali
Musulet sırtına benzer çok sevindi ahali
Şükreyledik yaradana savdık bince ahvali
Çektiğimizi unuttuk ayrılamadık buradan
Denize nazır mahalde dedik kuralım köyü
Toprağında bereket var latif havası suyu
Taksimata denk gelecek ölçüldü eni boyu
İmece ile yaptık evlerimizi sıradan
İtina ile çizildi köyün imar planı
Bahçeli evler olacak heyet eder ilanı
Medrese cami yeridir köyünorta alanı
Nazım plan tatbik olur zamangeçmez aradan
Yekpare taş kaplamıştır köyün giriş kısmını
Buna döseme demişler, ordan aldı ismini
Köy yüz otuz yaşındayken gençler çekmiş resmini
İkibin sekiz takvimi icat oldu buradan
Bu meşakatlı günleri ecdadımız yaşadı
Uğradı üç müsibete kurtulmayı başardı
Yüz yaşında babaannem anlatmaya başlardı
Muacırık ahvalini yad ederdi durmadan
Yanlış kelimat etmemeye çok itina gösterdim
Az da olsa bu çorbada tuzum olsun istedim
Daha detaylı yazardı sağ olsaydı üstümden
Her aşık yunus olamaz bahşetmeli yaradan
Cemiyeti oluşturur insanlar insan ile
Geçmiş tercüman olur yanlış noksan ile
Belki izah edemedik, münasip lisan ile
Der "çitoğlu" hata varsa affedilsin sıradan.

MURGUL MECLERİ (İMECE)

Her bir seyrandan baştur
Şu Murgul'un mecleri
Toplanurlar meclere
Bekarları gençleri

Mısırlar seçilirken
Güzel seyrandar olur
Söylerler güzel türkü
Emsal emsali bulur

Gecenun yarısında
Kalktum geldum seyrana
Seyran evun içinde
Kızlar sarmış harmana

Dışardan usul usul
Yanaştım pencereye
Gördüm sevdiceğimi
Atladum içeriye

Asıldum kemeçeye
Türkü ile sazilen
Gelduk karşı karşıye
Sevduceğum kizilen

Aradum buldum oni
Seyranun ortasında
Başladuk konuşmaya
Kaşla göz arasında

Harmanı bitirdiler
Astılar ceketleri
Başladılar horona
Sabaha oynadılar
Ben çaldın kemeçeyi

Mevlüt KARACA
Ölüm Tarihi :1972

2/2/1959 TARİHLİ

Orhan BAYTAN'ın Destanına Cevap

Şubat ayında kesildi irtibatlar postalar
Saman gibi kar yağıyor ağırbaşlı hastalar
Demıştim zamanı geldi kalem oldu ustalar
Baktım bir destanın geldi tam ortasında kışın

Sevindik iltifatına şimdi yürekler yakma,
Kendi kendine sen yaptın ısırdap elern çekme
Destanınız cümle kelimeler hepisi kalıptan dökme
Hünerini sarf etmişsin başka yokmudur işün

Teşekkürümü borçluyum tebrik ettin işimi
Ortaokulda geçirdim bu yıl yine kışını
Cesaret sebat gösterdik biraz sıkıtmı dışını
Murgul da bu kadar yeter karar ver kendi başın

Benim destan yazdığımı nereden aldın koku
Senin bilmediğin iş yok kanışır her bir boku
Yakında gönderdim onu sabırlı oldu oku
Düdüklü tencereyi koy şimdi pişacak aşın

D.P idi rumunuzun zehirlendin orada
Ne fenalık gördün bilmem bereketli parada
Zonguldak tan kaçmasaydın ererdim her murada
Artırından her bakımdan olurdu üçü beşün

Onun için senin aklın kolay gelmez nazara
Bir kaç merkep temin edip götürürsün pazara
Biraz yontulmanız lazım çekil planıya hıvara
Allah sıhhat versin size daha tavlanıp şışın
Acans zamanı radyo başlar D.P kaydına
Muhafızatın istifalar benzer aşık beydina
Vatan cephesine geçti pehlevana aydına
Vurun boynuna bondruğu götür çiftlikte koşun

Adresimizi kaybettin unuttun mazıları
Ohocerd içök oynattın kuyruklu cızları
Devamlı tertip eyladun yurt içi gezleri
Bazılan eksik kaldı Bitlis Van ile Muş'un

Yüzde yüz aldık zamları olduk D.P partisi
Sizin gibi ustalarda oldu armut tortusu
Yüklediniz horozlara gitti puli purtisi
Görecek yıllanmış var boş akmasın göz yaşın

Terzi Yusuf nene gibi eğer sorsan halını
Dükkanında çalışıyor boş tutmuyor elini
Bazı reisliğe çıkar kontrol eder malını
Sizi hatırlar her zaman birde sen onu düşün

Petek'te efendiler var takmış altın başağı
Onların arabası var gezer bayır aşığı
Merkeplerini ıslah et ol onların uşağı
Biletleri seri satın olsun cebinde fişün

Kazandığını iyimirdir boşa avuç yalama
Parmaklarında çıkmazın dikkat eyle dolama
Ankaralılar yedirir bir gün şrafı bulama
Yakında abdest bozulur çünkü dayandı çışın
Demiryolları işlesin eyce tani amiri
Kazandığın sana yetmez işler mısır humiri
Kaç aya ikmal edilir noksanların tamiri
Gel yavaş yavaş vatana bekler toprağın taşın

Baca gazları yayıldı ote beri oyanı
Ziraatlar harap oldu gel de doldur beyanı
Bir kaç kruş para alırsın bekle zarar ziyanı
Arzulanın gerçekdeşir hakikat çıkar düşün.

Gazi çiftliğine giderken kontrol ettir sulusi
Çakışmaya niyet ettin gösterdin her hulusi
Allah versinde çok kazan gez Çankaya Ulusi
Sihhat neşe iyi olsun diler Necat kardeşin.

Yazan : Necati KADIOĞLU
Tarih :5/5/1959 Murgul

Dedim bir mektup yazayım ele aldım kalemi
Hasretlik istirabumdur çekarız bu eleni
Birer birer zıkr edeyim dost hisimi alemini
Biraz malumat beklarım nasıldır hallar kardeş

Aslumuzdan neslumuzdan bir çokları burada
Selameta çekilmişiz mekanımız karada
Sihatimiz yerindedir ne alern var orada
Tatlı tatlı kelimeler vasıfettim dilla kardeş

Haber aldığma göre bir destan yazarmışsin
Birleşmeyen cümlelere beyhude kıyarmışsin
Meğer benim haberum yok peşima gezarmışsin
Sonra şikayetun olur terlasa ellar kardeş

Geçen yıl bir tebrik attım bay dedim zatınıza
Herhal tahminuma göre ermemiş katınıza
Birda şimdi hatırladım gitmesun betunuza
Bir tebrika cevap için ister mi yıllar kardeş

Bilmem ne ile meşgulsen tebrik etsem işini
Gene o orta okulda geçirdin mi kışını
Aşk olsun cesaretine epey sıkıtmı dışını
Yaya geziyorsan yoksa ıslarını yollar kardeş

Adresuni unuttuğum Kadioğlu senmişsen
Sen ise heptan unuttun yoksa kuskun canmışsen
Bir kemali ahvali hal mehzum misen sen misen
Her zaman aynı neşede olmağzı kullar kardeş

Bazı bir aykırı vursan sizin evden oyanı
Çok sevarlar Gurbililar yumurtayı yiyani
Erişteluga gidanun olmağzı imiş ziyani
Yoksa eski radyoda yandı mi pillar kardeş

Hangi partide mesupsen DP mi rumunuz
Yüzda yuz zani görünce hafifler omuzunuz
Geçti vatan cephesine madem guldı yuzunuz
Bir kaç merkep gönderelim hazır mi nallar kardeş

Adnan beyin ahırında yaşı geçmiş olanlar
Çıkarlar muzayedeye kim isterse kolanlar
.....
teferruatle yol lazım gönderun çvallar kardeş

Onlar bir mahluk misali idareyi gördiler
İşlarına elverenini karar diye surdılar
Memurlara yuz da yuz zam bilzere ne verdiler
İdareyi yom edarlar bu şekil mallar kardeş

Hele boş ver ote beri bizim nemize gerek
Fikirleri denyalum hoş deyiluz müşterek
Destan yazda okuyalım feraha çıksun yürek
Bitmesi mucize olur kel başta kullar kardeş

Kavukoğlu Yusuf beyin soracağım halini
Parnağına yuksuk takmış ayağın nalinin
Kesarek şekil vermişim el alemun malini
Minderi zayıf olmasın doldursun çillar kardeş

Orta okulun kaçında dersuni okuyorsun
Hoca misen katipmisen ne işe bakıyorsen
Oradan mezun olunca bilsan ne çıkıyorsen
Sana çelenk gönderelim açınca güller kardeş

Bir araba gönderelim birkaç eşek koşarsen
Böyle bir iltifat görsen belki buna şaşarsen
Yaya gezme ki yazıktur ağalıktan düşarsın
Menleketun namusu var muhvolur illar kardeş

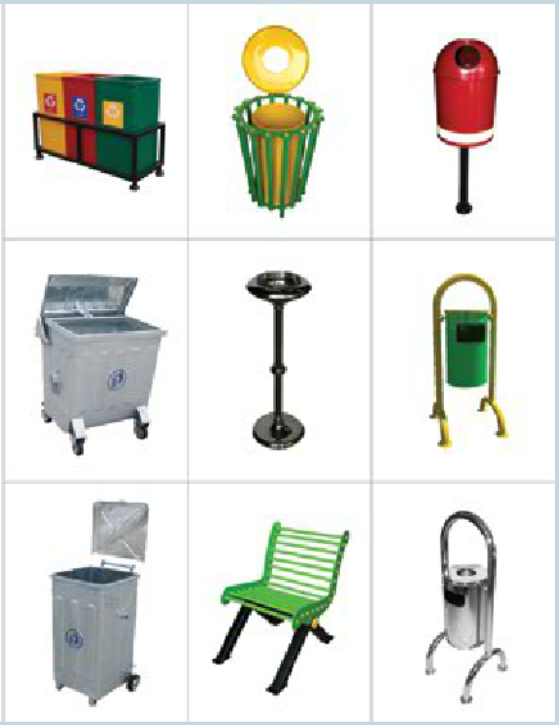
Bir kaç tane efendi var müşteri sayılırlar
Bedava araba olsa şüpesiz yayılırlar
Kusurlarına vakılmaz logora bayılırlar
Hele bir altılana serarsın çullar kardeş

Ne akar yakıt yağ ıstar ne kahrını çekarsen
Beslaması gayet kolay biraz arpa ekarsın
Şoforide sen olursun yularını takarsın
Bir tek kusuri olursa yokuşta yellar kardeş

Sen için çok iyi olur iş başına gezarsen
Kilometresi yok hama elun ile yazarsın
Koması da yoktur yahu belki halkı ezarsen
Sabahleyin tellal okut yollar boş olsun kardeş

Bazıda bizim köye çık ne adamsın görsünler
Pazarlığı Muegul da yap paralan versinler
Alışverişte dost olmaz Ahmet Mehmet Dursunlar
Mevlut Servet nene gerek belki dost bellar kardeş.

Yazan : Petek Köyü halkından Orhan BAYTAN
Tarih : 2/2/1959

yapıgüç

mühendislik ve inşaat a.ş.

dile kolay..!

mühendislik ve inşaat alanında 40 yıl...

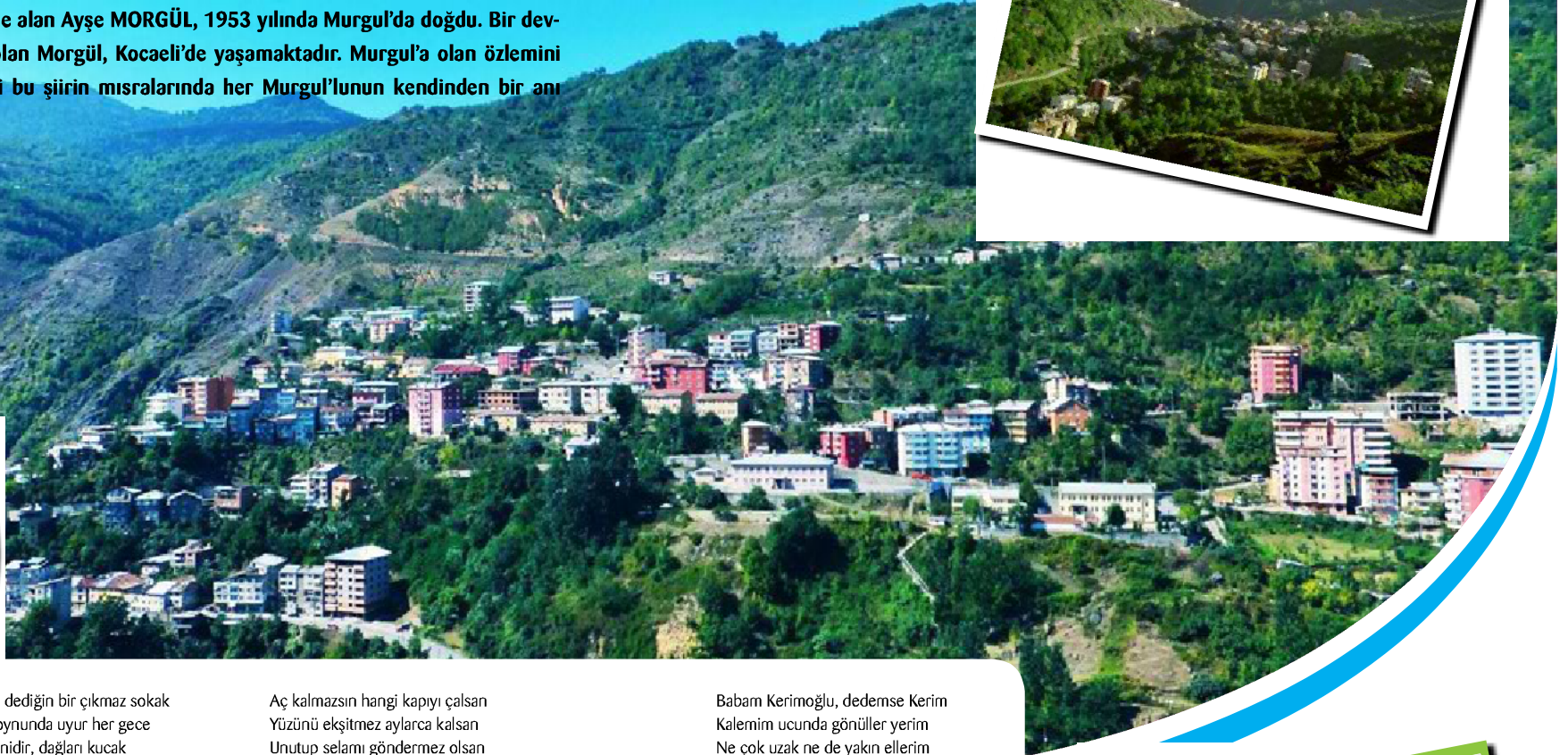
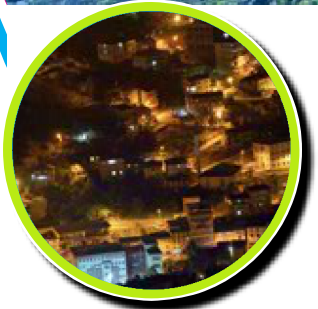
Keremettin GENÇTÜRK
İnşaat Müh.

Cumhuriyet Cad. Rauf Orbay Sk.
Yaptıgüç İş Merkezi No:11/3 İzmit / KOCAELİ
Tel: 0262 322 0772 Faks: 0262 322 0784
yapigüç@yapigüç.com.tr
www.yapigüç.com.tr

Murgulum

“Murgulum” şiirini kaleme alan Ayşe MORGÜL, 1953 yılında Murgul’da doğdu. Bir devlet bankasından emekli olan Morgül, Kocaeli’de yaşamaktadır. Murgul’a olan özlemini ve sevgisini dile getirdiği bu şiirin mısralarında her Murgul’unun kendinden bir anı bulması mümkün

Şu Murgul dediğin bir çıkmaz sokak
Yıldızlar koynunda uyur her gece
Deresi ninnidir, dağları kucak
Seni düşlerine dolar her gece...

Bakarsın bir dere, bir caddesi var
Sorarsın buranın başka nesi var
O benim tiyatrom bir sahnesi var
Perdeleri açar oynar her gece...

Gökyüzü; ağları olmayan deniz,
Toprağı, cevherden parlayan deniz
Suları, buz gibi içmeliydiniz
Sizi de ben gibi sarar her gece...

Aç kalmazsın hangi kapıyı çalsan
Yüzünü ekşitmez aylarca kalsan
Unutup selamı göndermez olsan
Seni defterinden silmez her gece...

Sende kaldı gönül, dağda bayırda
Kimi çoban idim çayda, çayırdı
Yayla dersin sen Murgul’u ayır da
Yağmurlar sesinde uyu her gece...

MORGÜL’ler açınca sen MURGUL’a gel
Bak uğra; sır küpü gem(i) kayaya gel
Çık ziyaret tepesine Hakka yakın gel
Bi gelirsen gidemezsin gündüz ve gece...

Babam Kerimoğlu, dedemse Kerim
Kalemim ucunda gönüller yerim
Ne çok uzak ne de yakın ellerim
Hasretin dağlarında kaldım her gece...

Bu hasretlik bana yürek kazdınır
Aslın arar. Ne duygular yazdınır
Düşler deryasından alır yüzdürür
Kulaç atar atar, gündüz ve gece...

Dertli Ayşe MORGÜL, MURGUL’a aşık
Hüzünler teselli umutlar aşık
Gurbet kazanında yanınca aşık,
Seni şair yapar gündüz ve gece

Ayşe MORGÜL

Bakırın Tarihçesi

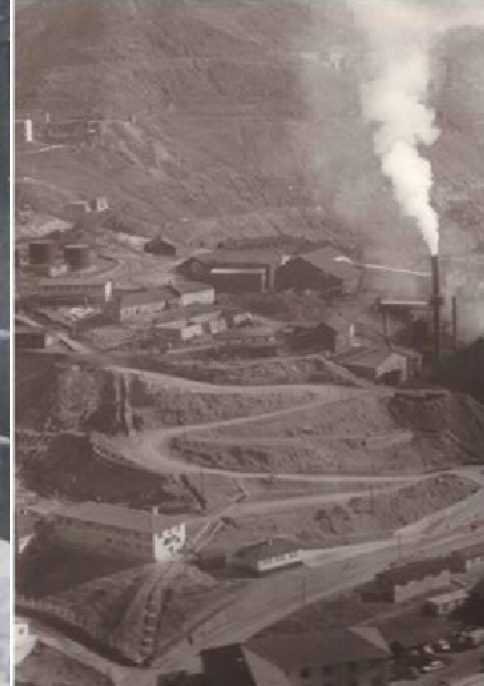
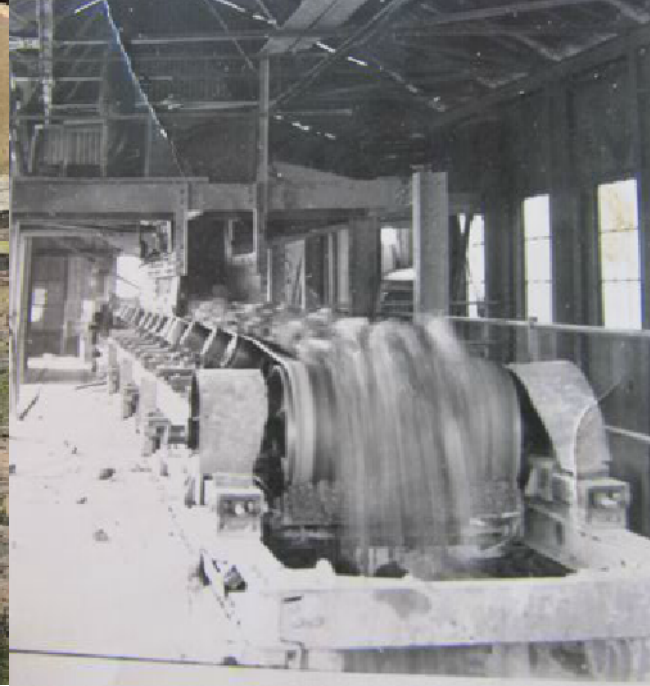
Nurettin PARLAK
Araştırmacı Yazar

İlk konsantratör ve izabehane 1902 yılında işletilmeye başlanmıştır. Ayrıca elektrik santrali de kurulur. Arif Cemil Denker'in anlattığına göre Murgul I. Dünya Savaşının başlarında fabrikadan başka donanımlı bir hastahane, maden müzesi ve işçi yetiştirmek için kurulan madencilik okulunun bulunduğu gelişmiş bir yerdir.

Kafkasya üzerinden Orta Asya'ya koridor açarak Turan Devleti'ni kurmayı planlayan Enver Paşa bu hedefe ulaşmak için Teşkilatı Mahsusa örgütünü cepheye sürer. Murgul zengin bakır madenleri nedeniyle teşkilatın Doğu Karadeniz'de ele geçirmeye çalıştığı ilk yerlerden biridir. Teşkilatı Mahsusa üyeleri bölge-

1900'lü yılların başında Murgul Bakır İşletmesinden bir görünüş

Antik kaynaklarda Mourgoule, Murğuli, Çinkathev gibi adlarla tanımlanan Murgul binlerce yıl öncesinden günümüze değin madencilikle anılan eski bir yerleşkedir. Bölgedeki madencilik faaliyetlerinin geçmişi tarih öncesi çağlara kadar uzanır. Murgul madencilik tarihinde etkin rol oynayan halklardan biri İtalyan kökenli Cenevizlilerdir. Cevherin çıkarıldığı sahada ortaya çıkarılan cürufur ve kazılarda bulunan bazı materyaller yöre halkınca Cenevizlilerle ilişkilendirilmektedir. Araştırmalar sonucunda bölgede bronzdan yapılan işçi baltası bulunmuştur.

1893 yılında Artvin yöresini gezen Arkeolog Grafini Uvarova Zansul'da eski bakır galerilerinin mevcut olduğundan bahseder. Uzun yıllar ilkel yöntemlerle çıkarılan bakır, 1900'lü yılların başlarında modern usuller denenerek çıkarılmıştır. Ruslar'dan imtiyaz alan İngilizler Caucasus Copper Company adıyla bir şirket kurarak Murgul'da madencilik faaliyetine başlarlar. Daha sonra Amerikalılar da işletmeye ortak olurlar.

deki en başarılı operasyonu üç yüz civarında Rus askerini esir alarak Murgul'da yaparlar ve örgütün adını dünyaya duyururlar. Fakat bu başarılı operasyon sonrasında bir karışıklık çıkar. Olayı Arif Cemil Denker anlatıyor: Ruslar Murgul'u terk ederek çekildikten sonra oradaki ahali birbirine girmişti. Kurtarılan memleketi paylaşmamaya kalkışmışlardı. Kafalar o kadar kızışmıştı ki, nihayet ne sana kalsın ne bana diye kasabayı ateşe vermişlerdi. Bu yangında maatteessüf en ewel maden müzesiyle talebeyi madencilğe alıştırmaya mahsus olan mektebin binası yanmıştı.

İşletme Cumhuriyet döneminin başlarında bir süre Edip Bey tarafından yönetilmiş ve 1928 yılına kadar üretime devam etmiştir. 1928 yılında ulaşım maliyeti nedeniyle üretime ara verilmiştir.

- David Gambakidze, Mineral Resources of Georgia And Caucasus, General Books LLC, 2010, s.31
- Ernst Zimmer,Murgul Baker Madeni, Maden Tetkik ve Arama Dergisi, 1938,c.11, s. 16
- Ahî Cemil Denker, Sınırî Dünya Savaşında Tetkiki Mâhûsâ, Arma Yayınları, s.116
- The sun, 14, 1917
- Rahmi Çöçek, Cumhuriyetin İlk Yıllarında Artvin Vilayetine Nispete Ekonomik Duruma Kararızın İncelenmesi Dergisi, S. 14, s. 146
- <http://www.turkgoz.com/Forum/ViewThread.aspx?C398&C398C=Cyter&C398F=Arvin&Arvin/87401-smet-14%3986n64C398C-n%3986C398C9C59Parksayhat-raporunda-artvin-1935>
- Ernst Zimmer,Murgul Baker Madeni, Maden Tetkik ve Arama Dergisi, 1938,c.11, s. 18

Aile içinde bir tartışma neticesinde dere kıyısında çamaşır yıkayan ailesinden 9-10 yaşlarında kaçan Molla Hamit Cana Osmanlı Kınclılarına katılmış önce Trebizan'a sonra İstanbul'a giderek orda Enderun Okulunu okurken akıllı ve zeki olduğundan önce hafız sonra Molla unvanını almıştır. Hocaları sıcak ve candan davranışlarından dolayı cana ismini ayrıca taktılar. Böylelikle Enderun okulunda öğrenci seviyesinde Molla Hamit Cana "Hoca" payesini almıştır.

Osman ŞİRİN

“Kura hafızı olduğu bilinen Cana Hoca ilk ezanı davudi sesi ile kilise kapısında okumuş, gelen komşuları ikna kabiliyeti ile kısa zamanda tebliğ görevini yapmış Müslümanlıkla tanıştırmıştır”

O dönemde Derebeylikle yaşayan Lazlar ve Gürcülerin ıleri gelenlerini, akaraba ve enıştelerine bizzat Atina (Pazar) Viçe (Fındıklı) Arahevi (Arhavi) Maradit (Borçka) İmerhevi (Şavşat) Kobuleti (Çürüksu) Batumi, İmereti ve Kutaisi'ye giderek İslamı anlatmış, tanınmış bir ailenin çocuğu olduğundan genel kabul görmüştür.

Mezhep çatışması; Ortodoks Gürcülerin çeşitli baskıların artması nedeniyle Gürcü ve Laz Derebeylerinin daveti üzerine ozaman Tirebizon'da şehzadelik yapan Şehzade Yavuz Sultan Selime anlatan ve Osmanlı askerleri ile sefere çıkıp, rehberliği Molla Hamit Cana Hoca ve talebeleri yapmıştır.

1505 yıllarında durumun acil davet talebinden dolayı II. Beyazıt Hana haber veremediye yola çıkan Yavuz Sultan Selim Han Cana Hoca ve talebeleri rehberliğinde yolculukları esnasında geçtiği Laz ahalı ve Gürcü ahalı Şehzadeyi güzel karşılanmış bu sefere katılımlarla ordu daha kalabalık olmuş, Ordu desteklenmiştir, gerekli iae ve lojistik destek sağlanarak o dönemin isimleri ile Atina, Viçe, Abu, Arahevi, Çinkathev, Batumi, Kobuleti, İmereti ve Kutaisi yol güzergahında Gürcü kolluk kuvvetlerinin desteği ile yol almışlardır. Gürcü Derebeyliklerine davet edilen Osmanlı Şehzadesi ile çarpışma olmamış, baskılardan dolayı sırtını Osmanlı'ya dayamış,

Bilakis Molla Hamit Cana Hoca nezaretinde bu seyahatte İslamla tanışan Gürcü ve Laz ıleri gelenleri kendi eşrafı ile eşlik etmişlerdi. Osmanlı; Gürcü liderlerin bu güzel duruşlarından dolayı uzun yıllar “Necip Millet” diye anılmıştır. Müslüman olduktan sonra 1514 Çaldıran Meydan Savaşında Müslüman Gürcüler Yavuz Sultan Selim Hana destek vermişlerdir.

“İslam daveti yaymaya çalışan Molla Hamit Cana Hoca ilk Gürcüler'in o bölgedeki camisini Lomiket'de inşa etmiş, ilk Cuma namazını burada kıldırmiştir. Daha sonra sonra Lazlara ait camiyide Potocur'da (Arahevi-Arhavi) yaptırmıştır”

Tarih boyunca ise Osmanlı'ya ve Türk Devletine hiç isyan etmeyen ve “ululemre itaat eden” Müslüman Gürcüler Osmanlı Halifesine İslam inanç ve medeniyetiyle bağlandıktan sonra 17, Sadrazam, 9, Yeniçeri ağası 6, Kaptan-ı Derya, 13, Nazır 173 Vezir, Ordu Komutanı, Beylerbeyi, Vali, Sancakbeyi, 13 Mebus, 6 Şeyhülislam, 344 Ulema, 34 Şair, 24 Padişah Annesi ve Şehzade eşi 488 kişi Osmanlı devlet görevinde bulunmuşlardır.

Mütevazi kişiliğiyle bilinen Molla Hamit Cana Hocanın sülalesi şuanda 1893 Osmanlı Rus harbi nedeniyle göç etmiş,

Yeni Ferhadiye Köy'ünde ULUSOY soyadı ile Gölçük / Kocaeli yaşamaktadırlar.

Gürcülerin ve Lazların önemli oranda İslam Rehberi Molla Hamit Cana Hoca 85 yaşında (söyleniyor) Lomiket Köyünde 1545 (yaklaşık) yılında vefat edip ebedi istirahat halindedir. Allah ondan razı olsun. Amin.

Osman ŞİRİN

Etnoğrafya Müzesi

Fotoğraf: Merve GÜLSUYU ÖZSAĞIR

2009 Yılı Eylül ayında Damar İlköğretim Okuluna Görsel Sanatlar alanında ücret karşılığı görev alan öğretmen Arzu ŞENKAL, ders içi faaliyetleri dışında sosyal bir proje için etnografya müzesi kurulabileceği, bölge insanında materyal bulunabileceği düşüncesi ile okul müdürlüğüne getirdiği öneri dönemin okul müdürü İrfan ATAMAN tarafından kabul görür ve konun paydaşlara götürülmesi gerekte desteğin sağlanması halinde projeni hayata geçirilmesine kara verilir. Müze yeri ve restorasyonu için belediye başkanlığının da projeyi sahiplenmesi üzerine yöresel kültürü yansıtan her türlü eşya envanteri için öğrenci velilerine ve diğer halka ulaşılır. Ele-

meye tabi tutulması gereken bir sürü etnografik materyale ulaşılır ve şimdi müze alanında yer alan eşya, araç gereç, fotoğraf ve edebiyat eserleri envantere alınır. Projenin fikir sahibi öğretmeninin bizzat kendi çalışması ve o dönem olan okulun tüm personelinin desteği ile yörenin alçıdan maketi de yapılır. Restorasyon ve yerleştirme işlemleri de tamam olunca halkın ve mülki erkanında katıldığı bir törenle açılışı yapılarak her türlü telif hakkıyla beraber okul müdürlüğü ile yapılan bir sözleşme ile Damar Belediyesine devredilir. Beld belediyesini kapanması ile müze şimdi Damar Muhtarlığı uhdesindedir.

İrfan ATAMAN - Ahmet Tarlan SEYİDOĞLU

Dr. Tuncay YILDIRIM

DELİ BAL ZEHİRLENMESİ

Flora zenginliğinden dolayı ilçemizde ve bölgemizde (Kabaca, Başköy, Kokolet) balı üretimi yapılmaktadır. Haliyle bölgede yaşayan tüm ailelerin balla ilgili bolca hatıraları vardır:

Delı bal nedir?

Delı bal terımı 15-20 yıl öncesine kadar karadeniz bölgemi-ze özgü bir terim iken iletişim kanallarının artması, turizmin ve buna bağı olarak ticaret hayatının gelişmesiyle çok daha fazla kişı tarafından bilinir hale gelmiştir.Tibbin konusu olarak 2006 yılında uluslararası bir dergide 2006 yılına kadar 58 vaka bildirilmiş ama sadece benim murgulda çalıştığım sü-rede(1989-2008) 16-17 vakaya müdahale şansım olmuştur. Şimdi ise hakkında pek çok yayın bulunmaktadır. 2013 yılında izmir de 1 kişinin delı bal zehirlenmesine bağı olarak öldüğü bildirilmiştir. Bazı ülkeler ülkemizden aldıkları ballardan kay-naklanan delı bal zehirlenmesi vakalarından dolayı ülkemizden bal almamaktadırlar.

Bölgemizde yerel halk tarafından komar olarak ta bilinen or-man gülü bitkisinin (rhodendron familyası) yüzlerce çeşidin-den 2 türünün çiçeklerinin granayatoxin içeren nokterından bal anları tarafından üretilen doğal bir üründür. Bunu içeren bal genel olarak diğerlerine göre daha koyu kahverenkli,geç şekerlenir özelliktedir. Kaynatılırsa ya da uzun süre bekletilirse toksik etkisi giderek azalarak kaybolmaktadır.

Delıbal herkeste toksik düzeyde etki göstermez ise de çoğunluk baldan etkilenir. Zehirlenme belirtileri yenilen miktarla orantılı olarak artar.ortalama etki başlama miktarı 15 gram olarak söy-lenebilirse de etkileme miktarı olarak 5-180 gram olarak ge-niş bir düzey söylenebilir. Bir çay kaşığı balın etkisiz olduğunu söyleyen çalışmalar bulunmaktadır.

Ortalama 1,5-3 saat arası olan zehirlenme belirtileri tükürük salgısında artış ve boğulma hissi,kusma,karın ağrısı,çift görme ,görmede bulanıklık, terleme, sersemlik, bilinç bulanıklığı, na-bız yavaşlığı, tansiyon düşmesi sayılabilir. İleri vakalarda kalp krizi, kalp dumsadı, karaciğer hasarı hatta ölümle sonuçlanan vakalar bulunmaktadır.

tedavi; belirtiler endişe verici olmasına rağmen çoğu vakada serum fizyolojik desteği sc veya iv atropin kullanılarak çoğu

vaka 3-6 saat içinde sonuç alınabilmekte isede 24 saat takip edilmelidir. Erken tanı ve tedavi her hastalıkta olduğu gibi çok önemlidir. Bu tip belirtileri olan her hastada bal yeme öyküsü biraz sonra vereceğim örnekte olduğu gibi önemlidir. Toksik etkilerine karşın delı balın güçlü antimikrobial ve anti oksidan etkisinde bulunmaktadır. Zehirlenme riskine karşın yö-remizde çok iyi bilinen delıbal olma riski yüksek bölgelerden getirilen balların uzun süre bekletilerek kullanılması ve yine yöresel tabirle 'balın bal gibi yenmesi' önemlidir.

Son olarak 2001-2002 yılında ilçemizde mecburi hizmetini yaptıktan sonra Gazi Üniversitesi Tıp fakültesinde acil tıp uz-manlığı ihtisasını yapan Dr. Kanber KARAKURT ile daha sonra aramızda geçen diyalogu aktarmak isterim.

Dr Kanber acil ihtisasının 4.-5. ayanında tabiri caiz ise çömez asistanlık döneminde. Servise oğlu ve damadı tıp fakülte-sinde öğretim üyesi olan bir yaşlı amca düşük tansiyon ve düşük nabız bulgularıyla getirilir, hasta destekleyici tedaviyle düzeltilir ama tekrarlayabileceği endişesiyle niye bu tablonun oluştuğunu anlamak amacıyla hoca babası olduğu da dikkate alınarak yapılamayan tahlil inceleme kalmaz ama sonuç yok. O ara bizim çömez bir cesaret (o kadar hoca varken onun ne haddine tabi) hastaya bal yiyip yemediğini sorar murgul günle-rini hatırlayarak,amca tansiyon hastalığını tedavi ettirmek için oğlundan gizli karadenizden bal getirmişti netekim.Olay çözü-lür ve bizim çömezi hocalar tebrik eder.

Ekonomik Yapı

İlçemizin ekonomik yapısı yıllardır bakıra bağıdır. Ayrıca son 10 yıl içinde yapılan HES'ler vasıtasıyla elektrik üretimi yapılmaktadır. Bakır işletmesinin nakliye ihtiyaçlarının bir kısmı ilçede mevcut kamyoncular kooperatif aracılığıyla ya-pılmaktadır.Son yıllarda turistik değeri bulunabilecek yerle-rimiz günışığına çıkarılarak turizm çalışmalarına da ağırlık verilmeye başlanılmıştır.

Malik HACIOĞLU

İlimizin en düşük nüfusuna sahip olan Murgul ilçesi şimdiler-de geriye göç alan ilçesi konumundadır.

2010 yılında 5995 olan nüfus 2014 yılında 6142 2016 yılında 6987 olarak tespit edilmiştir. İlçenin, 1 İlçe Merkez mahalle muhtarlığı ve 11 Köy Muhtarlığı bulunmaktadır.

Özelleştirmenin Ardından İlçenin Ekonomisi Değişti

1950'li yıllardan beri bakır madeni işleme fabrikası ve bakır madeni üretilmesi ayakta kalmaya çalışan Murgul'un, 90 yıl-larda başlayan KBİ A.Ş. nin küçültülmesi,Murgul merkezde bulunan tesislerinin kapatılmasıyla ekonomik ve sosyal ha-yatı büyük ölçüde işletmeye bağı yöre halkının bir kısmını göçe zorlamıştır. Ancak 2006 yılında Murgul Bakır Yatak-larının özelleştirilmesinin ardından ilçenin ekonomik seyri ile beraber Murgul'un nüfusundan da önemli değişikliklerin olduğunu görüyoruz.

İlk işletmeye başlanması 19.yüzyıl sonlarına kadar uza-nan,ancak tarihi buluntularda civevızlılar döneminde de çıkartıldığı anlaşılan bakır madeninin Maden Damar böl-gesinde çıkartılması,murgul ve maden de bulunan zengin-leştirme tesislerinde işlenmesi,Murgul merkezde bulunan 1992 yılında faaliyetine son verilen izabe tesislerinde kalıp bakır haline getirilmesi aşamalarında maalesef çevreye bü-yük zararlar verilmiş özellikle izabe baca gazları sorunu ilçe halkının yöresine yatırımını engellemiş emektiliğin ardın-dan göç edilmesinin önemli bir sebebi olmuştur.

Son olarak, 25 Mayıs 2006 tarihinde yapılan özelleştirme ihalesi ile Samsun'da kalan net 1.244,000m2 arazi (100 par-

sel) ve sosyal tesisler Murgul İşletmesi'nin, 1.499.706m2 arazisi ve Hopa tesisleriyle birlikte tamamı, Murgul'daki Hid-ro Elektrik Santralinin (HES) 36 yıllık işletme hakkı ve şirketin uhdesinde bulunan 6 adet maden sahalarının işletme hakla-rının satışı gerçekleştirilerek 06.07.2006 tarihlerinde Sam-sun'daki taşınmazlar ve Murgul İşletmesi'nin, 25.09.2006 tarihlerinde de Murgul Hidro Elektrik Santrallerinin işletme haklarının alıcı olan ETİ-BAKIR A.Ş.'ye devirleri yapılmıştır.

Alan şirket mevcut sahayı büyötmüş,yeni üretim sahalarını devreye almış olup devraldığı döneme göre yaklaşık 3 kat çalışan sayısını artırmış olup çalışmalarını sürdürmektedir.

Artan çalışan sayısı na bağı olarak barınma ihtiyacının kar-şılanması için Murgul merkez ve köylerde çok sayıda konut inşaatı sürmektedir. Uzun yıllar belde belediyesi olarak bulu-nan ve madenin çıkarıldığı ana yatağın ve işleme tesislerinin bulunduğu Maden Damar bölgesi ise nüfus azalmasına bağı olarak köy statüsüne indirilmiştir ve maalesef yani yapılaşma bulunmamaktadır.

İşletmenin özelleşmesi yöre halkını istihdam anlamında olumlu yönde etki etsede ticarete aynı katkısı görememek-tedir , Market ürünleri ve Maden taşımacılığı dışında yöre halkını destekleyici bir katkının sunulmadığını gözlemlemek-teyiz , Murgul halkının çıkarılan Bakırda hakkı vardır ve geç-mişten bu yana çok büyük emeği vardır.

Mevcut okulların yerine yenileri yapılmaktadır, fakat Maden ve enerji alanında ülkemize ciddi katkılan olan bu ilçemizin kalkınması ve daha çok gelişmesi için yüksek okul kazandı-rılması gerekmektedir.

Nüzhetiye (Döşeme- Yukarı Kura)

Gölcük ilçesinin 11 km güney doğusunda bulunan Nüzhetiye köyünün Osmanlı öncesinde de meskun olduğuna dair bir çok kalıntı bulunmaktadır. 1877/1878 Osmanlı Rus harbinden sonra Murgul'un Baga, Başköy, Kordet, Durça, Ozmal ve Gurbın köyünden göç eden Gürcü muhacirleri tarafından kurulmuştur. Zamanın padişahı Sultan Abdülhamit köyün atalarını Hopa iskelesinden vapurla İzmit Saraylı Köyü'ne iskân ettirmiş, orada bir müddet oturmuşlar, fakat havası sırtmalı olduğundan şimdiki ismi Nüzhetiye, eski ismi Döşeme olan köyü dağ içinde kurmuşlar, yeni bir köy meydana getirmişler.

1919 yılında 80 hane 539 nüfuslu bir köydür. Günümüzde Nüzhetiye'nin bir mahallesi olan Sakarbiçki Osmanlı'nın son zamanlarına kadar köy statüsünde idi. Buranın sakinleri yaklaşık 300 yıl kadar önce Sapanca gölü Marmara denizi kanal açma teşebbüsü sırasında Doğu Anadolu'dan getirilerek bu civara yerleştirilen Ermeniler idi. Halil Paşa Vakfına bahşedilmiş olan bu köyün Halil Paşa Vakfiesinde ve diğer vesikalarda geçen ismi Sakarbiçki-si'dir ki zamanla dilde Sakarbiçkiya dönüşmüştür.1919 yılında 64 hane mevcut ise de bazı Ermenilerin tehciire maruz kalmaları nedeniyle köy boşalmıştır.

Gölcük'ün muhacir köylerinin her bakımdan en büyüklerinden biri olan Nüzhetiye'nin camiini Sultan Abdülhamit Han'ın başmabeyncisi Hacı Ali Paşa yaptırmıştır. Camiye sonradan konulan Latin harfleriyle yazılı bir kitabede inşasının 1878'de başlayıp 1880'de bittiği kayıtlıdır.

Camii 1927 senesinde esaslı bir tamir görmüş ve büyütülmüştür. Bu tamir ile ilgili komisyonun üyeliğinde şu zatlar bulunmuştur. Nüzhetiye Muhtarı Faik Efendi, Nüzhetiye İmam Mehmed Efendi, eşraftan Sertoğullarından Halil oğlu Ahmed Bey, eşraf-

dan Dilberoğullarından Süleyman Efendi, eşraftan Lazoğullarından Murad Efendi, asker emeklilerinden binbaşı Kadri Bey Yine Nüzhetiye köyünde vakıf bir medrese kurulmuş, müderrisliğini de Hafız Süleyman Efendi yapmıştır.

Köyün Gürcü Köyü olmasından dolayı Gürcü gelenek ve görenekleri hâkimdir. Köyün büyükleri arasında genellikle Gürcüce konuşulur, köy kahvesinde diğer kahvelerde olduğu gibi okeye ve piştiiye değil satranca ve damaya rastlayabilirsiniz. Karadeniz yemeklerine sıkça rastlanır. Eğitim seviyesi en yüksek köy olmakla beraber, hemen her yıl bölgesinde örnek köy seçilmektedir. İzmit'in önde gelen simalarından, eski milli güreşçi rahmetli Rafet ŞİMŞEK bu köyendir. Köy daha önceleri tipik bir emekli köyü görünümündeyken yaşanan depremden sonra, çevre il ve ilçelerde yaşayan köylülerinde köye dönmesi sonucu nüfusu artmış ve gençleşmiştir.

Köy halkı geçimini tarım ve hayvancılıktan ziyade çevre il ve ilçelerde çalışarak veyahut ticaret yaparak sağlamaktadır. Halk eğitime çok önem verir, köydeki üniversite mezunu sayısı bunun ispatıdır.

Siretiye (Aşağı Kura)

93 harbi olarak bilinen Osmanlı-Rus Savaşı'ndan sonra Batum yöresinden göç eden Gürcülerden bir kısmı, Karadeniz kıyısı boyunca Giresun, Ordu, Samsun, Sinop, Adapazarı, İzmit'i kendilerine yurt edinirken, bizim köylülerin ataları da Gölcük ilçesine gelirler. Ancak o tarihlerdeki coğrafi durum bugünkünden çok farklıdır. Deniz kıyıları bataklık, yüksek yerler ise ormanlıktır. Bataklık çevresinde sıtmaya yakalanan atalarımız bu kez daha yukarılara, deniz seviyesinden 100-150 metre yükseklikte bulunan orman içlerine doğru çıkarlar ve bugün Siretiye denen köye yerleşirler. Her aile, kendisine yetecek kadar ormanlık araziye açığı açar evler kurar, tarlalar oluşturur. Bizim köyün tarihi de böylece başlar.

Cumhuriyet dönemine kadar Murgul olarak anılan (bu adı Artvin'in Murgul ilçesinden alır) köyümüzün adı, daha sonra çevredeki bütün köylerle birlikte değiştirilir. Bir köy için ne anlama geldiği belli olmayan Siretiye denir. O Zamandan beri köyümüzün adı Siretiye olmasına rağmen, "nerelisin? Sorusuna biz "Murgulluyum"

diye cevap veririz. Siretiyeli olduğumuzu ikinci planda söyleriz.

Köy halkının tamamı Gürcülerden oluşur, başka topluluklara mensup kimse yoktur. Son zamanlarda, evliliklerden dolayı yalnızca gelinlerimiz dışarıdan gelmiştir. Fakat onlarda en çok altı ay içerisinde, hali Gürcülerden daha Gürcü oluveriyorlar.

Eskiden düğün, nişan, enişte daveti, kına gecesi ve buna benzer törenlerimiz daha görkemli olurdu. Değişen hayat şartlarıyla birlikte, bu tür törenlerimiz biraz değişikliğe uğradıysada yine eskisini aratmayacak şekilde varlığını sürdürmektedir.

Mesela düğünlerimiz eskiden üç gün sürerken şimdi bir günde bitmektedir. Fakat düğün şekli 150 yıl önce nasıl idiye yine aynıdır. Ancak "başörtü çözme" geleneği ortadan kalkmıştır. Bu geleneğe göre, istediği kızı almayan genç, bir yolunu bulup göz koyduğu kızın başörtüsünü açar ya da çözerdi. Namusu kirlenmiş sayıldığı için kızı başka kimse alamazdı. Başörtüsü açılan kız da genellikle o gençle evlenmek zorunda kalırdı. Öte yandan düğünler eskiden evlerde yapılırken artık düğün salonlarında yapılır oldu. Eskiden düğünlerde yemek verilirdi, artık pasta ve kolayla geçiştiriliyor.

İmce dediğimiz yardımlaşma, tüm varlığıyla halen devam ediyor köyümüzde. Özellikle köye sulama suyu getirirken, mısır kırma, ayıklama, buğday biçme, mısır çapalama gibi işlerde yoğunlukla görülür. ayrıca evlenecek kızın çeyizini hazırlama da imcenin yapıldığı görülür. Bu türden örnekler Batum'dayken var olan gelenek, görenek ve törelerimizin bir Gürcü köyü olan Siretiye'de bugün de benzer biçimde sürdüğünü göstermektedir.

Siretiye köyünde herkes meslek sahibidir ve ekonomik durumu iyi olmayan yok gibidir. Daha çok fabrikalarda çalışan köylülerin yanı sıra serbest meslek alanında iş tutanlarda az değildir. Eskilerde ilkokuldan sonra erkek çocuklar Gölçük'te çıraklığa verilir, askerlikten sonra da kendilerine iş kurarlardı. Şimdilerde okumaya daha çok önem veriliyor ve liseyi bitirmeden meslek edinenlerin sayısı giderek azalıyor. Lise bittikten sonra da yüksek öğrenime giremeyenler askerlikten sonra kendisine uygun bir işte çalışmaya başlıyor. Emekli olanlar ise köyde hobi türünden bağ bahçe işleriyle uğraşıyor.

Önceleri tütüncülükle geçinen köyümüz, toprakların veriminin düşmesi üzerine mısır ve buğday ekimine yönelmiş, adından sanayi alanındaki iş kollarına geçiş olmuş. Eski arazilerin boş kalmasını istemeyenler tarlasını traktörle sürdürüp reңberliği devam ettiriyorlar. Turuncgiller dışında her türlü meyvenin yetiştiği köyümüzde piyasaya yönelik olmaktan çok evde tüketilmek üzere meyve yetiştirilir. Kışın uzun gecelerdeki sohbetlerde misafirlere ikram edilecek meyveler arasında elma, armut, fındık, kestone baş sırası alır.

Köyümüzde bir cami ve bir ilkokul bulunmakta, ama ilkokul şu anda kullanılmamaktadır. Öğrenci sayısının az olmasından dolayı tüm köylerin çocuklarına, servisle toplanıp merkez bir köydeki tek okulda öğrenim verilmektedir. Bu nedenle eski ilkokul binası şu anda boş bulunmaktadır.

Köyümüzün Güzelleştirme Derneği adı altında bir derneği vardır. 80 üyeli bu dernek köyümüzün altyapısıyla ve çevre düzenlemesiyle ilgilenmekte, bunun yanı sıra muhtarlığın yapması gereken işlere yardımcı olmaktadır. En önemli yanı

ise, yılda bir kez yapılan genel kurul sırasında tüm köylüleri bir araya toplamaya vesile olmasıdır.

Siretiye'de parasız olarak kullandığımız kendi suyumuz var. Elektrikçi ve asfalt yolu bulunan köyümüz Gölçük'e 7/8 km uzaklıktadır. Köyümüzde ayrıca geçen yıl kurulan bir alabalık üretme çiftliği bulunmaktadır.

Nüfusu 400 yakın olan köyümüzde 150'yi aşkın seçmen var. Köyümüzde anadil Gürcüce'dir. Herkes Gürcüce konuşuyor, ama yeni kuşak Gürcüceyi daha az kullanıyor. Bununla birlikte köyümüzde Gürcüce bilmeyen yoktur. Örneğin yöredeki diğer Gürcü köylerinin tamamında Gürcüce konuşulmuyor ya da bilinmiyor. Gürcülerin sıcak kanlı, cana yakın tavırları yöredeki başka topluluktan köylülerin ilgisini çektiğinden, onların gelenek ve görenekleri de bizimkine benzemiştir. Bizim gibi düğün yapmaları, bizi gibi eğlenmeleri dikkat çekicidir. Gürcü köylerinde ne varsa diğer köylerde de o var denilebilir. Bunların nedenlerinden biri de akrabalık bağlarının oluşmuş olmasıdır. Neredeyse evliliklerin yapılmadığı köy yoktur. Her köyden gelinlerimiz vardı ya da o köyleri kızlarımız gelin olarak gitmiştir. Evlilik yoluyla kurulan akrabalık zamanla kültürel etkilenmeye yol açmıştır. Gürcü olmayıp bizi gelenler, kısa sürede Gürcüceyi öğrendikleri gibi, bizden gelin gidenlerde, gelin gittikleri aileye Gürcüce öğretirler. Köyümüz ve çevresinin, gerçek anlamda bir mozaik oluşturduğu söylenebilir.

1877/1878 Osmanlı Rus Harbinden Sonra İlk kabile olarak Nüzhetiye Köyüne yerleşen muhacirlerin isimlerini gösteren liste şöyledir;

DEVLETİ ALİYE TEBASINDAN VE BATUM GÜRCÜ MUHACİRLERİNDEN
Lazoğlu Alerdar Aga bin Hasan
Eksioğlu Hasan Aga bin Ali
Keseroğlu Ahmet Efendi bin Osman
Kuri Alioğlu Osman Efendi bin Şahin Mehmet
Kuri Alioğlu Mehmet bin Sadık
Rasitoğlu Ahmet Aga bin Hasan
Tahir bin Mehmet
Malıoğlu Memis Aga bin Ali
Sani Alerdaroğlu Ethem Aga bin Abdullah
Alişanoğlu muhtar Kemal Ahmet Aga bin Mehmet
Rasitoğlu Osman Çavuş bin Hasan
Rasitoğlu Kadem Aga bin Hasan
Alişanoğlu Hasan Efendi bin Alişan
Kalyoncuoğlu Dede Mehmet Aga bin Enver
Kalyoncuoğlu İmam Ahmet Efendi bin Mehmet
Tataroğlu Bayraktar Şaban bin Hasan
Tataroğlu İbrahim bin Hasan
Tataroğlu Zehra binî Hasan
Kalyoncuoğlu Emine Hatun binî Mehmet Aga
Sultan Hatun binî Abdullah
Derişoğlu Sefer bin Mehmet
Çitoğlu Murat bin Osman
Çitoğlu Mehmet Ali bin Osman
Şirin Alioğlu Şerif bin Mustafa
Şirin Alioğlu Kahraman bin Şerif
Sertoğlu Hacı Tahir bin Mehmet
Melikioğlu Dursun Efendi bin Osman
Kadioğlu Osman Efendi bin Medet
Molla Ahmetoğlu Ali bin Recep
Gül Ahmetoğlu Hacı Mehmet bin Ahmet
Dursunoglu Ali bin Ömer
Hasan Efendioğlu Ağacan bin Halit
Kapudan İbrahim bin İbiş
Seyfoğlu İbrahim bin Ali Rıza Efendi

1877/1878 Osmanlı Rus Harbinden Sonra İlk kabile olarak Nüzhetiye Köyüne yerleşen muhacirlerin isimlerini gösteren liste şöyledir;
DEVLETİ ALİYE TEBASINDAN VE BATUM GÜRCÜ MUHACİRLERİNDEN
Genç Alioğlu Recep bin Ali
Lazoğlu İbrahim Aga bin Mehmet
Dilberoğlu Ahmet Aga bin Osman
Makukioğlu Hacı Halil bin Süleyman
Ali Bayraktaroğlu Ali bin Ali
Lazoğlu Alerdar Aga bin Hasan
Şahinoğlu Osman Çavuş bin Ali
Hacı Mehmetoğlu Ömer bin Hacı Mehmet
Beyoğlu Hasan Efendi bin Ahmet
Kadioğlu Mehmet Aga bin Recep
İbişoğlu Kapudan İbrahim bin Mehmet
Abdurrahmanoğlu Ali bin Şahin
Ustaoglu İsmail bin Osman
Ustaoglu Mehmet bin Şerif
Ustaoglu Ahmet bin Mehmet
Mehmet Ali kızı Hatuna ve Hanuma
Seyfoğlu Ali Rıza Efendi bin Hasan
Çitoğlu Recep Bayraktar bin Hasan
Çitoğlu Kadem Aga bin Recep
Recep Bayraktaroğlu Hasan
Beyoğlu Mehmet Efendi bin Ahmet
İhtiyaroğlu Mehmet bin Abdullah
Reştoğlu kızı Güneş Hanım binî Hasan
Kutuzoğlu Hamza bin Mahmut
Mustafaoğlu Hüseyin bin Ali
İhtiyaroğlu Mehmet bin Ahmet
Yetim Bilal bin Recep
Alioğlu Hızır Ali bin Ali
Alioğlu Arif bin Ali
Çitoğlu İsmail bin Sait

1877/1878 Osmanlı Rus Harbinden Sonra İlk kabile olarak Nüzhetiye Köyüne yerleşen muhacirlerin isimlerini gösteren liste şöyledir;

DEVLETİ ALİYE TEBASINDAN VE BATUM GÜRCÜ MUHACİRLERİNDEN
Hocaoglu Osman bin Mehmet
Hüseyin Efendioğlu Sadık bin Hüseyin Efendi
Ali Efendioğlu Hüseyin Efendi bin Ali Efendi
Hüseyin Efendioğlu İzzet bin Hüseyin Efendi

1877/1878 Osmanlı Rus Harbinden Sonra İlk kabile olarak Nüzhetiye Köyüne yerleşen muhacirlerin isimlerini gösteren liste şöyledir;
DEVLETİ ALİYE TEBASINDAN VE BATUM GÜRCÜ MUHACİRLERİNDEN
Şirin Bayraktaroğlu Mehmet Ali bin Ömer
İdris Efendi'nin torunu Abdullah bin Mehmet
Byıkioğlu Mustafa bin Ahmet
Kaptoğlu Hacı Hasan bin Mehmet
Kaptoğlu Recep Aga bin Ahmet
Hacıoğlu Abdullah bin Hasan
Hacıoğlu Hüseyin bin Sadık
Dursunoglu Molla Hasan Efendi Dursun
Molla Alioğlu Mehmet Efendi bin Mustafa
Molla Alioğlu Ahmet bin Mehmet Efendi
Molla Alioğlu Hasan bin Mehmet Efendi
Hacıoğlu Mustafa Onbaşı bin Hasan
Hacıoğlu Kara Mehmet bin Hasan
Molla Alioğlu Hacı Ali bin Mustafa
Mısıroğlu Mehmet bin Tahir
Mısıroğlu Sait bin Tahir
Byıkioğlu Dursun bin Ahmet
Aydinoğlu Berber Osman bin Hasan
San Ahmetoğlu Medet bin Ali
Efendioğlu Mehmet Ali bin
Mısıroğlu Hasan bin Mehmet
Cabnyanoğlu Aziz Baba bin Ali
Kaptoğlu Hoca Emin Efendi bin Ahmet
Hacıoğlu Osman Çavuş bin Hasan
Kara Bayraktaroğlu Mustafa bin Mehmet
Kara Bayraktaroğlu Hasan bin Mehmet
Aydinoğlu Osman bin Hasan
Hacıoğlu Hüseyin bin Sadık
Bağbolioğlu Keskin bin Mehmet
Dursun Bayraktaroğlu Mehmet Ali bin Salih
Kara Mehmetoğlu Ali bin Hasan
Byıkioğlu Ahmet bin Osman
Hüseyin Efendioğlu Aziz bin Hüseyin Efendi

Ahal Nene (Yeni Anne)

Gerek ekonomik gerek sosyal nedenlerle anavatanlarını terk etmek zorunda kalan hemşehrilerimize ulaşarak, geçmişten günümüze hayat hikâyelerini dilimiz döndüğünce derlemeye çalıştık. Göçler sonucunda ülkemizin dört bir yanına yerleşerek hayatlarını sürdüren tüm hemşehrilerimize ulaşmak gayesi ile çalışmalarımızın ilk örneği; Kocaeli Gölcük Nüzhetiye Köyü'nde yaşamış olan Ahal Nene (Yeni Anne) Çitoğlu Ayşe'nin yaşadıkları filmlere konu olacak türden...

Ayşe Çitoğlu 1863 yılında dünyaya gelir. İlk gençlik yıllarına dair çok fazla bilgiye ulaşamadığımız Ayşe Çitoğlu, genç yaşta Nüzhetiye Köyünden Onbaşıoğlu Ali ile evlenir. Bir süre sonra Halil ve Emine adlı iki çocukları dünyaya gelir. Onbaşıoğlu'nun askerliğini yaparken oruç tutmadığına dair bir söylenti çıkar. (O dönemin dini hassasiyetleri çok mühim)

Söylenti dilden dile dolaşırken, bu söylentiye çıkaran şahıslarla Onbaşıoğlu arasında ciddi bir kavga çıkar. Kavga Onbaşıoğlu Ali öfkesine yenik düşer ve karşısına çıkanların canını alır.

İzmit'te mahpusa giderken eşine; Benden sana hayır yok Ayşe. Başının çaresine bak der. Kendisine söylenen bu söze rağmen, büyük fedakarlıklar yaparak, mahpusa olan eşine Nüzhetiye-İzmit arasında her hafta temiz çamaşır ve yemek taşır.

İzmit-Nüzhetiye arasında yaptığı bu yorucu görev, bir gün Onbaşıoğlu Ali'nin mahpusa-nede çıkan bir kavga sırasında hayatını yitirmesi ile son bulur.

Bu sıralarda Osmanlı-Rus savaşı nedeniyle Kafkasya'da savaşan oğlu Halil, Ruslara esir düşer. Üstüste yaşanan bu acı olaylardan sonra Ayşe, ikinci evliliğe mecbur kalır.

İlerleyen zaman içinde Ayşe hanım, ikinci evliliğini Mehmet Çitoğlu ile yapar.

Bu evlilikten sonra Ayşe Çitoğlu ikinci eşinin çocukları ve torunlarının kendine taktığı "Ahal Nene" (Yeni Anne) olarak yeni hayatına başlar. Mehmet Çitoğlu ile olan evliliğinden çocukları olmaz. Mehmet Çitoğlu'nun çocuklarına üvey anne değil gerçek anlamda Ahal Nene'lik yapar.

Bir gün Artvin-Murgul'da savaşırken Ruslara esir olan Halit İstanbul'a geldiğini duyan Mehmet Çitoğlu, Halil'i köye getirmek için İstanbul'a gider. Halil, babasının öldüğünü ve annesi'nin ikinci evliliğini yaptığını Mehmet Çitoğlu'ndan öğrenir.

Mehmet Çitoğlu, yeni elbiseler alır, karnını doyurur ve Halil'i alarak köye getirir. Halil'le annesi buluşarak hasret giderirler.

Ahal Nene çok çalışkan, güçlü, kuvvetli, Murgul'lu bir kadındır. Nüzhetiye Köyü camii inşaatında çalışanlar arasında o da vardır. İnşaat sürerken en yorucu iş, ormandan, yaklaşık üç metre boyundaki kallasların taşınmasıdır. Ahal Neneye bu iş hiç zor gelmez. İki kalası birden ormandan aldığı gibi inşaata getirir. Onu gören ustalar ve köylüler, kadın iki kalası taşıyor, biz bir kalası zor getiriyoruz, derler.

İman kahramanı Ahal Nene "Bir gün hak vakti olduğunda, arkamdan okuyanları düşünüyorum daha kuvvetleniyorum. Dünya hayatı kısadır, Baki Allah'tır" der.

Ahal Nene, 1960 yılında 107 yaşında iken hak vaki olur. Ahal Nene, yaşını sorunlara, "geçen yaşımı ne soruyorsun bu günkü günü sor" demiştir. Allah ondan razı olsun.

Şafiye (Safiye) Did Nene

Siretiye köyünde doğmuş büyümüş olan Safiye Did Nene, Murat Şeker'in eşidir. Köyde sevilen sayılan, herkesin yardımına koşan, çalışkan bir o kadar da becerikli, on parmağında on hüner bulunan Did Nene 1886 yılında dünyaya geldi. 1946 yılında ahirete intikal etti. Mezanı Siretiye Murgul köyünde bulunmaktadır. 60 yıl yaşamıştır.

Sağlığında köyün ileri gelen ve hatırı sayılır, eli açık Safiye Did Nene'nin Rasim Şeker ve Zeynep Şeker (Yazıcı) kızı dünyaya getirdi. Kocasını Murat Şeker Kuttuluamare de İngilizlerle yapılan savaşta Bağdat'ta şehit olmuştur. Çanakale'de Vezir, Azmir, Neşat ve Ziver şehit olmuşlardır. Kocasını şehit olduğunda Rasim Şeker 2 yaşında Zeynep kızına ise hamile imiş. Yetim çocuklarını el avuç açmadan büyüten Safiye Did Nene çok fakirlik yaşamıştır. Kendisi evlenmeyerek yuvasını dağıtmamış kızı büyüyünce Kamil Yazıcıoğlu ile evlendirdi.

Becerikli olan Safiye Şeker Did Nene o zamanın yokluk döneminde koyun ve büyükbaş hayvan edinerek geçim sağladı. İhtiyaçlı komşularına süt, yağ ve peyniri karşılıksız

dağıtarak ihtiyaçlarını gidermeye çalıştı.

Hatta bu hayır severliği olarak o zaman da İzmit Çengelli Vezirçiftliği'nde araziye ekmiş olduğu buğdayı Siretiye Murgul köylüsüne karşılıksız 90 kile (180 teneke) buğdayı tek seferde dağıtmıştı. Kimsenin aç ve açlık kalmasına gönü razi olmayan dindar kadındır. Bu nakilleri yapan Vehbi Şeker amca yokluk ve fakirliğin varlığını şöyle söyledi " Fakirlik döneminde hiçbir şey bulunmuyordu. O kadar ki, mısır ekmeği için ağladığım oluyordu" Yunan zulmünü ve sıkıntılarını ve kendini korumak için İznik'e doğru kaçarak uzaklaşmış -lardı. (Tek mezar mıntıkası)

Safiye Did Nene hakkında ise Vehbi Şeker amca (torunu) kişnemesi de çok meşhurdu diye ekliyor. Torunlarına ise şöyle vasiyet ediyordu " Rızık veren de alanda O'dur. Bu rızıkla imtihan edende O dur"

Gözünde çıkan yara azmış. Tedavi cevap vermediğinde ölmüştür. (Allah Ondan Razi Olsun)

**NADİR VE SAF.
DOĞAL KAYNAK SUYU**

444 0 743
www.abantsu.com.tr

KAYA

Hacı Hafız Molla Hilmi Ğitoğlu (Bayram)

1867 yılında Batum'da dünyaya geldi. 87 yaşında 5 Mart 1954 yılında Siretiye (Murgul)'de öldü. Babası Batum ulemalarından Emin Efendi, annesi Elmas'tır. Molla Hacı Hilmi, Naide hanımla evlendi. Hatice, Asiye, Fatma, Gülsüm ve Hasan adında 4 çocukları oldu. İstanbul'da Ders-i Saadette medrese eğitimi verdi (Kur'an, ilmiyal, siyer eğitimi vermiştir). Diğer köyler eğitim veren hocalara metih düzmüşlerdir.

Destansı latifeli söz-laf atılmıştır. Hacı Hafız Molla Hilmi Bayram, uzun zaman Asarköy'de sevilip sayıldığı halde Ahlakı seciyesi nedeniyle küfürü konuşmalardan çocuklarının etkilenmemesi amacıyla süallesinin bulunduğu Murgul Siretiye'de arazi satın alarak köye yerleşmiştir.

1919 yıllarında Yunanlılara çete savaşı vermiş, oğlu Hasan bu savaşta Bahçecik Nahiyesi Yazlık mevkiinde şehit olmuştur. (Allah Rahmet Etsin) O dönemde Yunan askerleri Köy Muhtarı ve ileri gelenleri toplayarak öldürme amacıyla çağırılmışsa da bu

sinsi durumu öğrenen ileri gelen ve muhtar davete icap etmeyecek Ermeni-Rum oyununu bozmuşlardır. Seferberlik dönemi zor zahmetli dönem geçiren Hacı Hafız Molla Hilmi Bayram, şehit olan tek oğlu Hasan'ından torunlarına, gelinine ve ev halkına bakmak durumunda idi. Silsile olarak, babası Emin, dedesi Hüseyin olan Molla Hilmi efendinin el yazması eserleri kitledikleri mevcut olup, Osmanlıca bilmeyen ailesi öldükten sonra

bu eserleri Balıkesir ve civar illerden gelenlere dağıtmıştır. Ali onbeş süalesi sakinlerinin bulunduğu muntıkada ve Mehmetbeğ (Kahramanlar) arazisinde gizli medrese eğitimi gençlere, çocuklara verdiği, bu hizmeti hükümetten koruyarak yaptığını torunları anlatmaktadır. Din eğitiminin yasak olduğu dönemde jandarmalar geldiğinde baskın görmemek için Siretiye köyünün başında, yol görünür güzergâhta nöbetçi insanları bırakarak eğitim zorluluğunu yaşamış olduklarını torunları nakletmektedir (Hasan Bayram'dan nakledilmiştir). Ayrıca Nusretiye köyüne atla gidip orda da ders ve eğitim vermiştir.

**Bahçecik nahiyyetin köyü var 30 hane
Siretiyeye kimse çıkamaz hiçbir tane
Alimlerin mekanıdır yaşasın Siretiye
Kuru gürültüye kaldı zavallı Nüzhetiye**

Festivaller

Göge komşu topraklar;

İlçemiz yalnızca doğal güzellikleriyle değil aynı zamanda festival ve şenlikleriyle de ülkemizde adından söz ettiriyor.

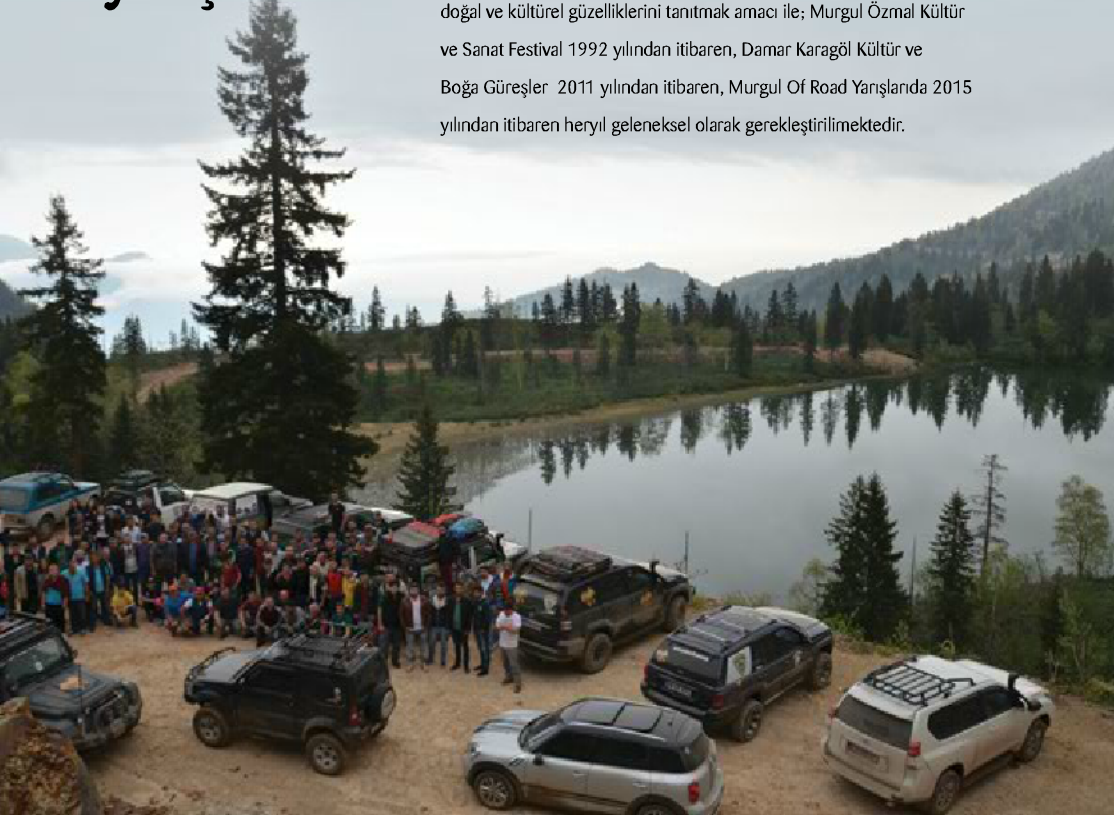
Türkiye, yerel etkinlikler yönünden oldukça zengin bir ülkedir. Türkiye İstatistik Kurumunun verilerine göre; 2009 yılı içerisinde ülkemizde 81 ilin tamamında 1.511 yerel etkinlik gerçekleştirildi. Bu etkinliklere 17 milyonu aşkın insan katıldı. Bölgelere göre yapı-

lan sıralamada, turizm sektörünün istenilen düzeyde gelişmediği ve ülke sıralamasında beşinci sırada olan Karadeniz Bölgesi'nin etkinlikler bazında 282 etkinlik ve % 23,74'lük oran ile ilk sırayı aldığı gözlemleniyor.

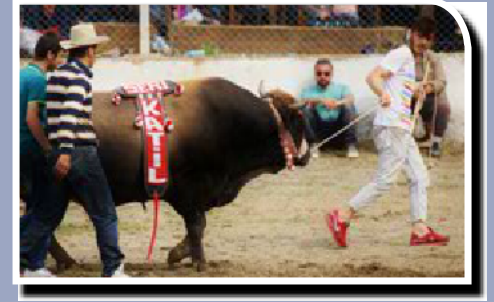

off road yarışları

Karadeniz Bölgesinde düzenlenen etkinliklerin illere göre dağılımına bakıldığında ise, ilk altı sırayı Tokat, Kastamonu, Trabzon, Samsun, Ordu ve Artvin alıyor. Yöremizin gelenek ve göreneklerini yaşatmak, doğal ve kültürel güzelliklerini tanıtmak amacı ile; Murgul Özmal Kültür ve Sanat Festivali 1992 yılından itibaren, Damar Karagöl Kültür ve Boğa Güreşleri 2011 yılından itibaren, Murgul Of Road Yarışlarında 2015 yılından itibaren her yıl geleneksel olarak gerçekleştirilmektedir.

özmal boğa güreşleri

Karadeniz Bölgesinde düzenlenen etkinliklerin illere göre dağılımına bakıldığında ise, ilk altı sırayı Tokat, Kastamonu, Trabzon, Samsun, Ordu ve Artvin alıyor. Yöremizin gelenek ve göreneklerini yaşatmak, doğal ve kültürel güzelliklerini tanıtmak amacı ile; Murgul Özmal

Kültür ve Sanat Festivali 1992 yılından itibaren, Damar Karagöl Kültür ve Boğa Güreşleri 2011 yılından itibaren, Murgul Of Road Yarışlarında 2015 yılından itibaren her yıl geleneksel olarak gerçekleştirilmektedir.

Meciler

43

Artvin - Mec - Meci - Meciler

Bu bir yardıma çağdır-Mec, yardım-yardımlaşma, bu yardımlaşmayı yaparken oyunlar, şarkılar, türküler, horonlar ve de çalışma, insanlarımızın eğlenmeyi, nasıl çalışma ve yardımlaşmaya, beğenmeyi, beğenilmeyi ortaya koyuşu "Mec-i"nin kısaca nasıl bir yardımlaşma eğlenceside diyebiliriz. Meciler zamanı, ekinlerin kaldığı genelde EYLÜL, EKİM-KASIM aylarında olsada köy yaşantısında her zaman ve her türlü ortamda rastlamakta mümkündür. Mısırların ayıklanmasından, fındık ve cevizin ayıklanmasında, tütünlerin demetlenmesinde (tütünün balıya şeklinde bağlanması) veya tütün kesimi, mısır sapı kesimi, tütün saplarının sökülmesinde, ormanlardan ev kerestesi veya yaylada yayla evi yapımı için tahta ve kalasların taşınmasında, köye gelen yol, su vs. gibi işlerin yapılmasında su klanının temizlenmesinde, tarlada mısır, fasulye, tütün gibi bitkilerin çapalanmasında, çayırarın biçilmesinde gibi işlerin yapılabilmesinde sadece erkeklerin,yada sadece kadınların olduğu kadar veyahut kadın ve erkeklerin ayrı ayrı gruplar halinde olmasına karşın, belli bir düzen içinde genelde güz aylarında yapılan "MEC"iler geceden sabahakadar devam eden,şarkılar türküler eşliğinde yapılan çalışmalarını demek daha doğru olur. Ev sahibi, kadın yada erkek köylerindeki evleri tek tek dolaşarak meci'ye davetlerini bildirirler, şehir ve kasabalarda yaşayan en yakın akraba ve dostlarada günler öncesinden haber vererek, onlarında yardımlarına ihtiyaçları olduğunu haberini verirlerdi. Bu davetler genelde zorunlu bir neden olmadığı takdirde mutlaka meci davetine mutlaka gidilirdi. GÜZ aylarındaki meci lere genelde genç erkek ve kızlar çok fazla rağbet gösterilirdi, bunun nedeninde, genç kız ve erkeklerin birbirlerini tanıma ve ta-

nışma fırsatı bulmalarından kaynaklanmaktadır, birçok evlilikler "MECİ"LER sayesinde gerçekleşmiştir diyebiliriz. Mecilerde ilk bakışta görülmeside her yerde olduğu gibi kendine özgü kuralları vardır,o kurallara uymanız gerekir, eğer yanlış bir şey yaparsanız,başınız derde girebilir veya başka bir meciye davet edilmezsiniz, hasad (güz) zamanı mısır genelde ahşap olan evlerin alt kattaki salon varı odalarına, eğer gece yağmur vs. yoksa, hemen hemen bütün evlerin olmazsa olmazı olan "HARMAN" yeri alanı tercih edilerek, tüm mısır koçanları o duz alana (harman) dökülerek, erkekler bir tarafta kızlar karşı tarafta, bazıları oturarak, bazıları ise ayakta, herkes bu işin bir ucundan tutarak çalışmaya başlar bütün mecilerde genelde bir müzik aleti çalğı bulunur bu, akordeon, tulum, kemençe vs. mece eşlik ederler.Bazen hep beraber türküler söylenir, bazen karşılıklı (o andaki ortama göre) o yörelin ozanlarının söylemiş olduğu "MANİ"ler ve atışmalar devam ederken, kızlar "EVSAHİBİ" gurubu sayıdıkları için, hizmet etmek onların olduğu kadar, varsa ev sahibinin çok yakın olan erkeklerde evsahibi sayılarak, misafirlere hizmeti onlar yaparlardı. Uzunca tahtaların yan yana koyularak masa şeklinde yapılmış olan bu tahtalara haşlanmış mısır veya közde kızartılmış mısır, haşlanmış patates veya küldü patates yada kış kabağı, yayla peyniri, katmer, tere yağı" ÇİMUR" Ayran veya kızılık ezmesi gibi içeceklerle birlikte yenirdi. Mecilerde asla içki içilmezdi. Yiyecekler aparatif olup genelde gerek erkek-kız ayrım edilmeyerek meciye gelirken mutlaka birşeyler getirilirdi, yemek faslı uzun zamanları almadan biterdi, herkes horona kalkardı. Lakin, kızlar bir tarafta erkeklerle onlarda başka bir alanda iki

gurup halinde oynarlardı. Tabiki horona katılmayanlarda olurdu (beceriksiz erkek) yeteneksiz aktif olmayan erkek veya kız denmesi için oyunlara katılmamak pek olmazdı. Erkekler oynadıkları horonlarla, söylediği türkü ve manilerle kendilerini beğendirmeye çalışırlar, aynı şeyler kızlar içinde söyleyebiliriz, hamarat ve çalışkan kızları erkeklerin anneleri de izler ve beğenirler, bunlar aynı zamanda güzel türkü söyleyen, güzel oynayan kızlar o mecide beğenilmeyi ve iz bırakmayı amaçlarlardı, bu mecilerden birinde söylenen manilerden örnek gösterecek olursak gibi yüzlerce MANİ ve türküler mecilerin vazgeçilmezidir. Mecide bu çalışma bitene kadar sabahlara dek devam eder. Bu durumda harmanda kocaman kütüklerle yakılan meydan ateşi üşüyeni ısıtır, ısınan işe koşar yada biranda başlayan horona katılır. Bir gün yeni başlarken, birçok insan mutlu olduğu gibi, asıl sevinen ise ev sahibi olur, neden mi?. Günlere çalışıp yapılabilecek olan işleri bir iki gecede bitirerek onlara birbaşka hazverir. Kendilerinin bir başka meciye giderek işleyen bir sistemin devamını sağlayacaktır.

MECİ'de tanışan gençlerin birçok tanıştığı veya kim olduklarını bildikleri kız veya erkeklerin, bir başka Mecide görüşmeleri ancak mümkün olacağından (veya düğünlerde) daha sonraki meci tarihinin biran önce bildirilmesi beklenir. Meci bitiminden sonra yöredeki

birçok evliliğin sevgi ve saygının bu ortamda başladığı gibi birçok mutlu evliliklerde vesile olmuştur.

Meci bazen, ekin ve çayır biçme, tütün kırma veya kök sökme zamanlarında yapılmasına rağmen evde ve harmanda olan meçiler kadar rağbet görmezdi, hemen hemen silinmeye yüz tutmuş olan meci (mec) kültürümüzün yardımlaşmanın en iyi örneklerinden birisi ol-

masına rağmen teknolojik çağımızın şartlarından artık bitme noktasına gelmesi gerçekten üzüntü vericidir.

Unutulmaması için bazı çarelerin düşünülmesi ve uygulanması çareleri hayata geçirilmesi elzemdir kanatındeyim, aslında Mec-Meci'leri yaşayanlarda ve hele bunun sonucu evlilik yapmış şuada 50-60-70 yaşlarındaki insanlardan dinlemek, yöremiz insanların çektiği o kadar onca sıkıntılara rağmen, kültürlerine, örf ve adetlerine verdikleri önemini bir göstergesidir.

Cami ça ça atarlar
Cami kurşun atarlar
Şu Murgul'un kızları
Bize kurşun atarlar..

Altını eritirim
Sözümü yürütürüm
Sizin gibi erkeği
Peşimden sürütürüm

Ana bana yazma al
Mavi olsun solmasın
Sevdiğimin anası
Beğenmese almasın.

Sini üstünde sini
Sevmişim birisini
Evlenecem bir kere
Seç te al birisini

Terekte sıra sahan
İçi dolu erişte
Bizim eve yakışır
Memur olan erişte

Rüzgar esti serinden
Bir ses geldi derinden
Öyle bir of çektimki
Yer oynadı yerinden

Bahçe bağ verende gel
Ayva nar verende gel
Hasta düşüm gelmedin
Bari can verende gel

Gel benim atlı yârim
Eli beratlı yârim
El yanında arkadaş
Tenhada tatlı yârim

Cebimden ayna düştü
Karıştı gazellere
Benim eski huyumdur
Bakarım güzellere

Pınar nehoş akarsın
Mor menekşe kokarsın
Ne mutlu pınar sana
Her gelene bakarsın

Sirt üstünde tencere
Güneş ile kaynasın
Bırakın sevdiğimi
Benim ile oynasın

Başındaki yazmanın
Sırmaları solmaz mı
Ben ki severim seni
Sende sevsen olmaz mı..

İLMİHAL

Kelime-i Tevhid:

Arapça:

Türkçe:	Gürcüce:	İngilizce:
Allah'tan başka İlah yoktur. Hz. Muhammed (s.a.v.) Allah'ın Peygamberidir.	Ar arsebobs gvtæba, garda Allahisa, Muhammed'i misi şuamavalia.	There is no God but Allah and Muhammad is his prophet.

Kelime-i Şehadet:

Arapça:

Türkçe:	Gürcüce:	İngilizce:
Ben şahadet ederim ki; Allah'tan başka İlah yoktur. Ve yine ben şahadet ederim ki: Hz. Muhammed (s.a.v.) Allah'ın kulu ve elçisidir.	Vağ areb, rom ar arsebobs sxva gvtæba garda Allahisa, xolo muxammedi misi mona-msaxuri da şuamavalia..	"I bear witness that there is no God but Allah and that Muhammad is His servant and messenger

İhlas Suresi

Arapça:

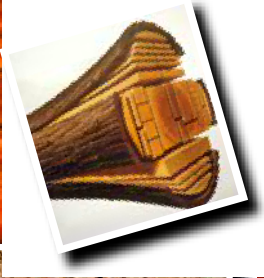

Türkçe:	Gürcüce:	İngilizce:
Rahmân ve Rahîm Allah'ın adıyla 1. De ki: "O Allah, birdir" 2. Allah Samed'dir (her varlık O'na muhtaçtır, O hiçbir şeye muhtaç değildir, başvurulup yardım isteni- lecek tek varlık O'dur). 3. (O) baba olmadı ve doğmadı da.[1] 4. Hiçbir şey O'na denk (ve benzer) değildir. (Allah, zât-ı ulûhiyetinde, mülkünde, kudretinde, hükmünde, hâkimiyetinde ve bütün sıfatlarında birdir. Eşi, dengi ve benzeri yoktur.	Mtsqalobeli da gulmotsqalea Allah'is sakhelit' 1. Tkvi: is Allahi ertadertia. 2. Allahi samedia. (Anu is araperzea damokidebuli, pirikit, yvelaperi maszea damokidebuli.) 3. Ar şobila da Arts uşvia (mşobeli ar yopila) 4. Da arts aravin yopila badali misi (da verats ikneba)	In the name of Allah, Most Gracious, Most Merciful. 1. Say: He is Allah, the One! 2. Allah, the Eternal, the Absolute! 3. He begets not, nor was He begot- ten; 4. And there is none comparable unto Him.

ÖZGEN TİCARET

Kereste, Ambalaj ve Palet

Cafer ÖZGEN ve Ort.

Fabrika:
Atatürk Bulvarı Çiftlik Mh. No:313/A
İhsaniye / GÖLCÜK
T: 0262 435 52 87 F: 0262 435 52 67

Depo:
Tofaş Çağın Petrol Yanı
Orhangazi / BUSA
T: 0224 573 68 88 F: 0224 573 67 99

e-mail:
ozgen.ticaret2@hotmail.com

GÖLPA YAPI MALZEMELERİ TİC. LTD. ŞTİ.
Cumhuriyet Cad. No:63 GÖLCÜK - KOCAELİ
T: (+90 262) 434 43 41
F: (+90 262) 434 43 41
golpa@golpayapi.com

YILKO YAPI SAN.TİC.LTD.ŞTİ
MERKEZ MAH. CUMHURİYET CAD. NO:63 GÖLCÜK / KOCAELİ
T: 0 262 414 23 15
F: 0 262 412 60 43
bilgi@yilkoyapi.com.tr

Standart Oda

Overnight Oda

Restaurant ve Toplantı Salonu

BH

Bilge Hotel

Küre Mah. Park Cad.
Murgul, Artvin, Türkiye
T: 90 466 711 4450
F: 90 466 711 3002
www.bilgehotel.com.tr
info@bilgehotel.com.tr

Bathrooms

Sauna

Barçile

Gül Aş

İNŞ. HAF. NAK. İTH. İHR. SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

Yunus MERTTÜRK

usteknik
ısı ve enerji market

ISITMA
SOĞUTMA
TESİSAT
PROJE
MEKANİK

UŞ TEKNİK
MÜH.MÜT.SAN. ve TİC. LTD.ŞTİ

Yeni Mah.D-130 Karayolu Üzeri No:99 Yazlık
Tel. : 444 2 965 Gölçük-KOCAELİ
info@usteknik.com.tr www.usteknik.com.tr

